

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó :
Az Országos Erdészeti Egyesület.

Szerkesztő :
Bedő Albert.

Megjelenik minden hónap 28.-án.

Harminczötödik évfolyam. IV. füzet. 1896. április hónap.

Előfizetési díj egy évre 15 frt. Az Országos Erdészeti Egyesület azon alapító tagjai, kik legalább 15 frt alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 8 frt évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Oly alapító tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapítottak, 3 frt kedvezményi árért járathatják.

— Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, Lipótváros, Alkotmány-utca, 10. szám. II. emelet. —

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltetnek.

A térszakozás jogosultságáról hazánk erdeiben.

Irta: B a r g e r G u i d ó, urad. erdőrendező.

Minden erdő egy a korábbi időkből reánk maradt hitbizománynak tekinthető, melynek jelentősége nemcsak fatermésében rejlik, hanem különösen még ama hasznában is nyilvánul, mely közvetve az éghajlatban, továbbá az országos kulturánk óltalmában s végre a talajjóság fönntartásában jelentkezik.

Ezen elvnek megvalósulása az erdő tartamos üzemi kezelésében találja fő biztosítékát.

Hogy mennyire biztosítja a tartamos használatokat a nálunk Magyarországon alkalmazott terület szerinti kihasználás, azt a gyakorlati alkalmazásnál mutatkozó igények legjobban igazolják.

A többféleképen értelmezett tartamosság fogalma

sajnos oly tág, hogy annak gyakori téves alkalmazása az erdőbirtokos kárával is jár, — nem is mondva azt, hogy pénzügyi válságba is sodorhatja.

Az „Erdészeti Lapok“ múlt évi november havi füzetében a Belházy-féle „Erdőrendezéstan“-ból mutatványként közölt cikk szerint a tartamos üzem oly erdőgazdálkodásnak felel meg, mely szerint minden kihasznált erdőterület kellő időben fel is ujul.

Bár kétségtelen, hogy a tartamosság ezen értelmezése folytán a használatok egyenlő mértéke, legyen ez bár szigorú tartamos vagy szünetelő üzemből eredő is, még koránt sincs biztosítva: mindazonáltal kétségbevonhatlan tény, hogy a tartamosság oly erdőgazdálkodást tételez föl, mely szerint a használatok és növedék közti egyensúly mindenkor kell hogy fönálljon, s kizár az erdő termőképességének lejjebb szállítására irányuló minden cselekményt.

Ez az elv azonban még korántsem tagadja meg tőlünk azt, hogy a fölszaporodott vágható állaboknak a szabályos állapotot fölülmuló készletét — értve a vágható állabok tulnyomó előfordulását — az időszerű felújítás szempontjából a rendesnél nagyobb mértékben ki ne használhatnók.

Efféle nagyobb mérvű, rendkívüli kihasználás a fakészletet csak a valódi mértékére szállítja le, s azalatt bizonyára fölülmulja a szabályos kihasználás mértékét, anélkül azonban, hogy ezáltal a tartamosság veszítene.

Ilyen, s ehhez hasonló esetekben a szükségesnek mutatkozó fokozódott kihasználások által tehát a szabályos korfokozatok lehetőleg rövid idő alatt érhetők el.

Meg kell szorítanunk azonban a kihasználást oly esetben, midőn a jelen korfokozat a szabályoson alul

van, ugyancsak a tartamosságnak, mint vezérelvnek szem előtt tartása mellett.

Ugy az említett viszonyok közt való felhasználás, mint az utóbbi esetben a hozamterületnek megszorítása daczára, a korfokozatok szabályosságának kivívását ezen kihasználások módja és mértéke nem bolygatja meg.

De bármennyire is törekszünk a pusztán terület alapján való gazdálkodás által a jövő fordára nézve a tartamosságnak lehető rövid uton érvényt szerezni, mindazonáltal szükséges a tartamos kihasználás létesítése céljából a helyes tömegbecslés is. Mi egyébiránt teljesen igazolt is, a mennyiben a fatömeg és terület közti kapocs annál lazább, mennél inkább tér el a tényleg hézagosnak talált zárlat a szabályostól. S csakis az erdőviszonyok rendezésével szilárdul meg ez a tömeg és terület közt fennálló összefüggés s csak azután lép föl a terület, valamint talajminőség számbavehető tényezőül; s ennek elérésével már bizton szolgálhat a terület a hozamszabályozás szilárd alapjául.

Hogy tehát a zárlat javulásával a terület alapján való kihasználás hovatovább annál jogosultabb, az kétséget sem szenved, s ehez mérten az idézett munkában hangsúlyozott tartamosság elve is teljesen igazolva van.

Nem ritka az az eset sem, midőn a haszonélvező nézete merően ellenkezik a kezelő erdőtisztjének szakvéleményével.

Tagadhatlan, hogy az erdőgazdaság, a mennyire biztos alappal bír, éppen oly arányban kevés munkával is jár. Mert mihelyt egyszer már biztosítva van a felújítás, hosszú évek során át azután, csupán annak további fenntartása, ápolása valamint további gondozása jöhet szóba.

A sűrű fiatalos a vadnak kedvencz tartózkodásává

válik, ezt pedig az erdő haszonélvezője, ha szenvedélyes vadász, olykor szívesen fölkeresi.

De hát ez az öröm sem tart soká, mert egy évtized múlva elnémul az erdő is az áterdölés folytán, úgy, hogy csupán az elmúlt jobb korra emlékeztető kellemes vadászati élmények maradnak fenn!

De a kellő munkával és szorgalommal végrehajtott áterdölés megtéríti ám a kerükltséget, sőt későbben már jelentékeny haszonnal is jár. S másfelől az erdőt sujtó károk, a mik a körültekintő erdésznek olykor nem csekély gondot okoznak, sem maradhatnak figyelmen kívül, u. m. tűzvész, rovarpusztítás s több eféle.

Igy mulik el egy évtized a másik után, míg az erdő ismét hasznosítható — s értékesíthető kort ér el.

Az erdő gondozása természetesen a kezelő erdőtisztet terheli, míg a haszonélvező csupán az erdőjáradék iránt érdeklődik. Egyedüli kívánsága, — mit egyébként senki sem vehet tőle rossz néven — hogy az lehetőleg magas legyen, de azzal kevésbé, vagy talán mitsem törődik, vajjon ez a járadék 100, 80 éves, vagy talán még ennél is fiatalabb koru fának eladásából folyt be.

De még a fahozam nagyságával sem törődik vajmi sokat az erdő haszonélvezője, csak hogy meglegyen a kívánt jövedelme.

Igy szorul tehát háttérbe a pénzügyi forda rovására a „technikai“ üzem követelményein kívül még a fahozam-járadék is.

De a gondolkodó erdőtisztnek a hozamjáradék iránti érdeklődése szintén teljesen elvész a fogyasztó világ előtt; mert vajjon mit törődik azzal a bérházban lakó polgár, ki talán alig szükségel valaha épületi fát, hogy most 60, vagy 80 éves fenyves, vagy lombos erdő kerül-e kihasználásra?

Ha beköszönt a tél, ellátja magát esetleg olcsó szénnel, s a kevés fát is, mire szüksége van, majd csak beszerzi magának valahonnan.

De érdeklődik ám ez iránt az adófizető polgár, hatudomására jut, hogy a községi erdő az idén bizonyos %-kal kevesebbet jövedelmez, s a hiányt újabb adópótlékkal kell ismét fedezni. Önkénytelenül fölmerül benne az a kérdés, vajjon nem állandósítható-e az egyenlő évi jövedelem akként, hogy az ekkoráig mutatkozott szembetűnő különbözetek a községi háztartást többé meg ne bolygassák.

Sokszor fakad ki egy-egy városatya a tanácsterem zöld asztalánál azzal: hogy az állam feltétlenül követeli tőlünk a tartamos gazdálkodásra berendezett üzemterveket s miután mi mindezeknek s még több ehez hasonló követelményeknek sokszor áldozatok árán is igyekeztünk eleget tenni, még sem lehetünk abban a kedvező helyzetben, hogy ezentul biztos évi erdőjövedelemre számíthassunk!

Nem érti tehát, hol rejlik a törvény ide vágó intézkedésének azon sokszor hangoztatott előnye?

Vajjon mivel védelmezhesse magát eféle kifakadásokkal szemben a kezelő erdőtiszt? Legfeljebb azzal állhat elő, hogy már régóta oda irányul úgy a gyakorlatnak, mint magának az erdészeti tudománynak törekvése, hogy az erdőjáradék a lehetőségig kiegyenlítettessék. Az egész erdőrendezéstan is ugyanilyen óhajok alapján oda fejlődött, hogy az erdő lehetőleg egyenletes jövedelmet szolgáltatasson.

Kezdetben az egyszerű mértani vágásosztással igyekeztek elérni a czélt. De ez a mód a maga egyenlő kiterjedésű vágásaival korántsem volt képes az előbb felhozott hiányokat pótolni, miért is ettől eltérve, egyenlő évi fahozamokat szolgáltatató beosztásokra tértek át, aként, hogy jó termőhelyi minőségű talajon, valamint jól záródott

állabokban kisebb, a kevésbé jó minőségű talajon, illetve csekélyebb zárlatu állabokban pedig nagyobb vágások kerültek kihasználás alá.

Kérdés most, vajjon miféle feladatok várnak megoldásra ezen rendezési módok alkalmazásánál?

Először is, a mennyiben itt a jelen fakészlet pontos felvétele képezi a főtényezőt, annak alapján a remélhető fahozam kipuhatolásával a valószínűség számításának oly terére lépünk, mely idővel, dacára még a leggondosabb alapmunkának is, kétes eredményt nyújthat.

Vajjon ki szavatol majd ezért, hogy az ez idő szerént kifogástalan állapotban lévő suháng, fiatalos a hosszú időközben bekövetkező különféle csapás folytán, annak idejében ne már csak, mint hézagos állab kerüljön kihasználás alá?

De megtörténhetik az is, hogy a jelen becslés alkalma-
kor rovarpusztítás miatt meggyérült fiatalos, a bekövetkezett kedvezőbb viszonyok folytán kihevervén a bajt, idővel mint jó zárlatu állab kerülhet tarolás alá.

Igen gyakori eset, hogy a remélhető fahozamot túl magasra becsüljük, mi a jövő javára a többlettől eltérő évi vágásokat von maga után.

A fiatal állabokból remélhető fahozam bizonytalan kipuhatolásának kiküszöbölésére keletkezett a térszakozás, mely a tartamosság biztosítása érdekében a vágatási fahozam becslését mellőzve, az egyes szakokat egyenlő nagyságú területekkel látja el, hol a tömegbecslés, valamint az üzemátvizsgálás csakis egy-egy szakra terjed ki.

Miután azonban gyakran még ez az eljárás — hasonlítván kicsiben a tömegbecslési módhoz — szintén nem szolgáltat egyenlő vágásterületeket, s így következésképpen egyenlő évi jövedelmet sem nyújt, ennél fogva a valódi terület

részint a termőhelyi minőség, részint pedig különböző zárlatu állabokban a zárlat egysége szerént való átszámitással cseréltetett föl.

Vajjon mit értek el az efféle átszámitások által? Kétségen kívül azt, hogy a fatömeg ezen kettős átszámitástól is függő tényezővé vált! Bár tagadhatlan, hogy ily esetben a becslés gyakran nagyon megközelíti a tényleg talált fahozambeli eredményt.

Tekintve azonban magát az előbb említett termőhelyi minőség szerént való átszámitást, ez ismét csak bizonytalan, s különböző fahozamokat képes szolgáltatni, s csakis ott nyujthat kivételesen helyes eredményeket, a hol véletlenül a szabálytalanság nagyjában egyenletes, mert mennél különfélőbb a zárlat, annál ingadozóbb természetesen maga az évi fatermés is. Mit egyébiránt már az egyszerű mértani vágásosztásnál is alkalmunk volt tapasztalhatni.

Ezek szerént tehát a különféle becslési módokkal a rendezés sikere szoros függésben van.

De halljuk erre magát az erdőbirtokos nyilatkozatát: Vajjon ezentul már számithat-e egyenlő évi jövedelmekre?

A kezelő erdőtisztje természetesen ismét csak tagadólag válaszol, mert ez állandó egyenlő évi jövedelemnek létrehozásához szükséges még egy harmadik átszámitás: t. i. az egységre, mely $100\ m^3$ fának eladása után folyik be.

„Kérem ne redukáljon tovább!“. Eképen halljuk a birtokos szellemét nyilatkozni. „Hol marad ekkor a világos átnézetesség, ha a valóság háromszoros fátyollal be van takarva? Hiszen maguk az erdészek is kénytelenek bevallani, hogy az átszámitási tényezők még korántsem nyujtanak biztos alapot“.

Már a termőhelyi minőség szerint való átszámítás is több oldalról megtámadható eredményt nyújt, mivel ennek becslése minden körülmények között ugy az összes területre, mint a használatokra, s így következképen a tartamosságra nézve is befolyással bíró, többé-kevésbé nagy eltéréseket szül.

De ennél még szembetünőbb a második, vagyis a teljes zárlatra való átszámításból eredő bizonytalanság!

A teljes zárlat tizedrészeivel kifejezett becslés — minthogy a teljes zárlatot, valljuk be őszintén, vajmi ritkán ösmerjük — legtöbb esetben megbizhatlan.

Ilyen becslés néha még a leghelyesebb tömegfelvétel eredményét is annyira képes elferdíteni, hogy talán egyszerű szembecsléssel is jutottunk volna olyan eredményhez, mely a valóságnak megfelelőbb.

S végre legkevésbé sem szolgálhat a harmadik, vagyis a legnagyobb befolyható pénzértékre fektett átszámítás alapul, minthogy ezáltal az immár két bizonytalan tényező legfeljebb még egy harmadikkal szaporodik.

Mindeme fejtegetésünk végre is csak azt eredményezheti, hogy a helyes siker elérése mindig a számítás alapjául szolgáló módszeren s illetve annak főténeyezőjén szenvedett hajótörést, majd a területjóságon, majd a zárlaton, végül pedig a pénzügyi tervezeteken.

Kérdés már most, hogy melyik rendezési módra szánjuk rá magunkat? Nekünk mint egyszerűt és legjobbat, a tiszta térszakozást (valódi terület alapján) kell választanunk, mert ez az egyedüli mód, mely — eltekintve netaláni elemi csapásoktól — a legrövidebb idő alatt képes létrehozni a szabályos állapotot is.

A szabályos korfokozat létesítésével természetesen ugy

a szabályos fakészlet, mint pedig a szabályos növedék is vele jár, föltéve azt, hogy úgy az erdőtenyésztési miveletek, mint pedig az erdőápolás a szabályos növedék létesítése érdekében karöltve közreműködnek.

Tagadhatlan, hogy a szabályos állapot e legrövidebb uton való létesítésének következetes végrehajtása olykor nagyobb, a birtokos szempontjából kérdéses áldozatot is követel. De épen az erdőknek e szabálytalan állapotát — honunk erdeinek legnagyobb részét pedig így örököltük! — törekednünk kell lehetőleg rövid uton, helyes és célirányos erdőgazdálkodás folytatásával megszüntetni, mi egyedül csak a térszakozás által, még pedig a valódi terület alapján érhető el a legjobban.

S eképen bölcsen gondoskodott kormányunk, midőn az országnak már pusztulás jeleit mutató tetemes erdeit, mint nemzetgazdaságunk egyik fontos tényezőjét, a terület alapján való rendezéssel lehető rövid idő alatt a szabályosnak megfelelő állapotba juttatni óhajtotta.

A tartamosság elve, a mely értelemben azt az idézett (Belházy-féle) mű tárgyalja, nemcsak hogy teljes jogosultsággal bír, de határozott követelménye is a szabályos állapot ily következetes létrehozásának, s csakis a tartamosság elérésére célzó miveleteknek ily értelemben való végrehajtása nyújthat egyedüli biztosítékot erdeinknek nemcsak fentartására, de fokozódó gyarapítására is, a mit honunk sok vidékén máris örömmel láthatunk.

Az 1894. és 1895. évi luczfenyőmagpergetés eredménye a mihályteleki magpergetőnél.

Irta: Pajer István. m. kir. erdész.

1893. évben a beszterczebányai m. kir. erdőigazgatóság kerületében jó középsterü luczfenyőmagtermés volt, mely alkalommal a mihályteleki és a vele szomszédos dobrócsi, karámi, rezsőparti, benesházai és vaczoki erdőgondnokságokban annyi toboz gyűjtetett, hogy az a mihályteleki magpergetőt két éven át üzemben tarthassa.

Az üzem természetesen csak a téli hónapok tartamára szorítkozik, mert nyáron és ősszel a luczfenyőmagnak kereslete nincsen, s azért jobb, ha a mag ezen idő alatt minden tekintetben legbiztosabb helyén, a tobozban marad.

A nagyobb mennyiségben való gyűjtésnek tényleg megvolt a jó eredménye, mert daczára annak, hogy 1894-ben itt luczfenyőmagtermés egyáltalában nem volt, úgy a saját, mint az összes megrendelők 1895. évi magszükségletét mégis fedezni lehetett.

A magfejtést illető összes adatok az alábbi táblázatban vannak kitüntetve, melynek rovatai Tomcsányi Gyula m. kir. erdőigazgató urnak az „Erdészeti Lapok“ 1887. évi VIII. füzetében közölt azonos tárgyú czikkéből vannak átvéve, hogy a magfejtés eredményei annál átnézetesebben összehasonlíthatók legyenek. (L. a köv. oldalon.)

Ezen adatokból kitűnik, hogy az egyidőben gyűjtött tobozokból nyert *hl*-enkinti magkihozatal évről-évre növekedett, a mi avval magyarázható, hogy teljesen friss tobozból a mag sohasem pergethető ki oly tökéletesen, mint ha az már jól megszikkadt.

Igaz ugyan, hogy a csirázóképesség évről-évre apad, — ami természetes, — de ez az apadás legalább az első

Folyó szám		Toboz	Tiszta mag		Pénzösszeg				Csirázóképesség	
			hl.	M-enként átlagosan	össze- sen	egyen- ként		össze- sen		
						frt	kr	frt		kr
1	1893. év őszén gyűjtött to- bozmennyiség gyűjtési és szállítási bére	8577	—	—	—	62	5317	74	—	
2	Évenként kifejtett toboz- mennyiség, az abból nyert tisztá mag, a magfejtés költségei és csirázó-ké- pesség:									
	a) 1893—94. évben	2140	1'14	2446	—	4'36	106	65	78	
	b) 1894—95. évben	5437	1'32	7171	—	4'36	312	65	75	
	c) 1895—96. évben	1000	1'50	1500	—	4'36	65	40	71	
3	Összesen kifejtett toboz- mennyiség, az átlag kiho- zatal, összesen kipergetett magmennyiség, annak kg- onkénti költséges a csirázó- képesség átlaga	8577	1'30	11117	—	52'19	5802	44	75	
4	Értékesítettett:									
	a) magánosoknak eladatott	—	—	908	—	90	817	20		
	b) más kincstári hatóságok- nak	—	—	2862	—	90	2575	80		
	c) saját szükségletre felhasz- náltatott	—	—	5296	—	90	4766	40		
	Összesen	—	—	9066	—	—	8159	40		
5	A készletben lévő mag meny- nyisége és értéke	—	—	2051	—	90	1845	90		
6	Az összes értékesítés és kész- let értéke	—	—	11117	—	—	10005	30		
7	Összes kiadás	—	—	—	—	—	5802	44		
	Tiszta nyereség	—	—	—	—	—	4202	86		

években oly lényegtelen, hogy semmi esetre sem hozható arányba a kihozatal növekedésével. Nem hátrányos tehát, ha a tobozt a gyűjtés után 1—2 esztendeig jól elhelyezve állani hagyjuk és a szükséghez képest csak azután pergetjük ki.

Fontos körülmény ez oly magpergetőnél, mely hivatva van évről-évre egyenlő magmennyiséget tartamosan rendelkezésre bocsátani, mert tudvalevő, hogy az évenkénti luczfenyő-toboztermés mérve nagyon változó és szabályosságának alig van alávetve.

A kimutatott tiszta nyereség minden valószínűséggel nagyobb lesz, mert a magkereskedőtől vett értesülés szerint 1895. évben igen gyenge toboztermés volt s így 1896. évben főképen a külföldi magkereskedésekben előreláthatólag jóval magasabb lesz a luczfenyőmag ára az eddiginél, a még rendelkezésre álló magkészletet tehát jobban lesz értékesíthető.

A saját szükségletre felhasznált aránylag nagy magmennyiség abban leli magyarázatát, hogy a besztefczebányai m. kir. erdőigazgatóság kerületében ott, a hol a vágásterületek 3 évi köztes használatra adatnak ki, a luczfenyő teljvetés kitűnő sikerrel alkalmaztatik. Ugy, hogy az első év után, mely alatt kapás növényeket termelnek, tavasszal a kalászos növények magvaival a luczfenyőmagot is elvetik, holdankint 8 *kg*-ot számítva.

Más kincstári erdőhatóságok egyébiránt saját szükségletükre sok luczfenyőmagot termelnek házilag kisebb napos, vagy fűtött pergetőkben.

Ámde bizonyos, hogy a magyar erdőbirtokosoknak nagy része még most is a külföldről szerzi be erdei magszükségletét, a mire őket a megszokás hatalma és az e nem-beli belföldi termények iránt táplált bizalmatlanság készíteti.

Hozzájárulni a külföldi magvak behozatalának teljes kiszorításához egyik főczélja az itteni magpergetésnek, s azért az itt termelt erdei magvak úgy csirázóképesség, mint tisztaság dolgában mindenképen kiállják a versenyt a külföld terményeivel szemben, sőt azoknál sokkal jobbak, a magvak árának maximuma pedig mindenkor jóval lejjebb van a külföldi árak minimumánál.

Ezek után nem lesz talán érdektelen a mihályteleki magpergető szerkezetét röviden ismertetni, illetőleg szerkezetében és üzeménél a gyakorlat utmutatásai alapján történt változásokat néhány szóval leírni.

A mihályteleki magpergető a zsarnóczainak mintájára 1891. évben épült. Szerkezetének lényege egyezik a zsarnóczaival, mely az „Erdészeti Lapok“ 1885. évi VIII. füzetében volt részletesen leírva, csupán belső berendezése ment át Tomcsányi Gyula m. kir. erdőigazgató ur rendelkezéseihez képest némi változáson a Zsarnóczán szerzett tapasztalatok alapján.

A magpergető a zsarnóczainál nagyobb méretű, erős köfalakkal bíró, 8·0 *m* hosszú, 10·5 *m* széles, önálló, emeletes épület. Ehez jobbra és balra egy-egy 9·0 *m* hosszú 10·0 *m* széles, köpillérek között nyugvó lécz- és deszkafalakkal ellátott földszintes raktárépület csatlakozik.

Az egész épület az összes berendezésekkel együtt 4000 frtba került.

A két raktárhelyiség egyike a tobozok raktározására, másika a mag tisztítására és elhelyezésére szolgál. A szárnytalánítás és tisztítás utóbbi raktár földszintjén történik, melynek padolata ehez képest szérüszerüleg agyaggal van kidöngölve. A mag elhelyezésére ezen raktár padlása használtatik.

A főépületben úgy földszint, mint az emeleten tűz-

biztonság okáért vastartók közt nyugvó téglaboltozat van alkalmazva, vasból van továbbá az emeletre vezető lépcső, valamint a hő- és hűtőkamara ajtaja. Az összes helyiségek vakolatba rakott zsaluzsáni téglaburkolattal vannak ellátva.

A hűtőkamarák padolatának lehűtésére szolgáló — Zsarnóczán alkalmazott — földalatti légvezető csatornák, mint feleslegesek, elhagyattak, mivel a téglaburkolat ezek nélkül is elég hűvös marad, a hőkamarába szükségelt friss levegő pedig a vasajtón alkalmazott nyílásokon át juthat be oda.

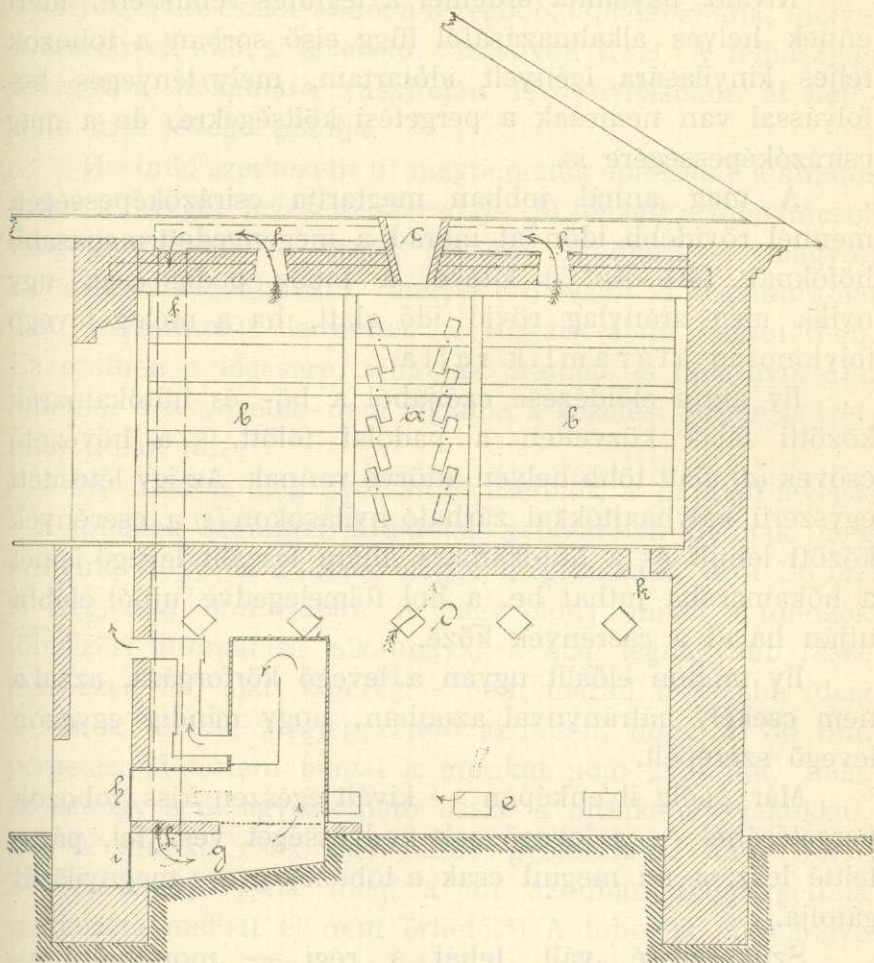
Lényeges átalakuláson ment át a tobozrácsok szerkezete. Ilyen rács a kezelési tér mindkét oldalán egymás fölött öt van, függélyes oszlopokkal 3—3 rekeszre illetőleg cserényre osztva. (L. a köv. old. az ábrát.)

Csupán a közbenső cserények (ábrán *a*) forgathatók ki tölcseralakulag, míg a szélsők (*b*) — melyek a közbensőknél jóval nagyobbak — mozdíthatlanok. Eltérőleg a zsarnóczai szerkezettől, a hol az összes cserények forgathatók és egyenlő terjedelműek.

A tobozok feltöltésére ennélfogva csak egy tölcserre (*c*) van szükség a padlás boltozatán a közbenső forgatható cserények fölött. Az oldalt lévő cserényekre a kezelési térben dolgozó munkás a tobozt jobbra-balra áttolja. A boltozaton alkalmazott tölcser betonból készült, kör alakú keresztmetszettel bír, s legcélyszerűbben pelyvával töltött zsákkal zárható el a padlás felől.

Eleinte a rácsok $\frac{5}{5}$ cm-es, élükre egymás mellé fektetett, gyalult faléczekből voltak készítve, ezek azonban nem bizonyultak célszerűeknek, mert a rátöltött toboz a két-két lécz közötti hosszanti rést teljesen kitöltötte, s a levegő szabad átáramlását gátolta. Megfelelőbbnek bizonyult a sodronyrosta 1.5 cm-es négyszögű szemekkel.

Ezen a rátöltött toboz a nyílásokat el nem zárhatja, a tobozok áttolatása és forgatása sokkal könnyebb, emellett a vassodrony is, mint jó hővezető, előnyösen hat.

A tobozrácsok minden egyes rekesze egy-egy alulról felfelé nyitható faajtócskával volt előbb elzárva a kezelési tér felől, a mi azonban szintén meg nem felelőnek bizonyult és mellőztetett, mert a sok ajtó nagyon

utjában állt a kezelési térben dolgozó munkásnak, de különben is gátolta a levegő szabad áramlását, s így a hő egyenletes eloszlását.

Kiváló figyelmet érdemel a légfűtés rendszere, mert ennek helyes alkalmazásától függ első sorban a tobozok teljes kinyílására igényelt időtartam, mely lényeges befolyással van nemcsak a pergetési költségekre, de a mag csirázóképességére is.

A mag annál jobban megtartja csirázóképességét, mennél rövidebb időn át marad a megengedett magasabb hőfoknak ($40-45^{\circ}C$) kitéve, a toboz pedig csak úgy nyílik meg aránylag rövid idő alatt, ha a meleg levegő folytonosan átáramlik rajta.

Ily áram előidézése céljából a hő- és hűtőkamarák közötti falak közvetlen a padolat fölött, s a hővezető csövek (*d*) alatt több helyen áttörve vannak. Az így létesített egyszerű kályhaajtókkal zárható nyílásokon (*e*) a cserények között lehűlt és a hűtőkamara aljára leszállt levegő ismét a hőkamarába juthat be, a hol fölmelegedve, újból előbbi útján halad a cserények közé.

Ily módon előállt ugyan a levegő körforgása, azzal a nem csekély hátránnyal azonban, hogy mindig egyazon levegő szerepelt.

Már pedig ilyenképen — kivált egészen friss tobozok pergetésénél — a levegő sok nedvességet vesz fel, párateltté lesz, a mi megint csak a tobozok gyors megnyílását gátolja.

Szükségessé vált tehát a régi — mondhatni — fáradt levegőtől szabadulni, s helyébe ujat, szárazat bevezetni.

Erre czélszerűnek mutatkozott a kályhában égő erős légvonatu tüzet felhasználni. A levegő ugyanis a cserények

fölötti térből elég tág vascsöveken ($f-f'$) levezettetett a kályha hamunylásába (g).

Ha már most a kályha tűz- és hamuajtáját (h, i) elzárjuk, a tűz csakis abból a levegőből táplálkozhatik, melyet a cserények fölől a levezető vascsövön leszí. A felhasznált levegőt a hőkamara vasajtáján lévő nyílásokon át betóduló friss levegő pótolja.

Hasonló szerkezetű új magpergetők építésénél ajánlatos volna a levegőt levezető vascső ($f-f'$) helyett a tobozrácsok mögötti falban — orosz kémény módjára — hagyott csatornákat alkalmazni, melyek földszint a téglaburkolat alatt egyesíthetők lennének a tűzrács alatti hamutérben. Ez esetben a légcseré, tehát az áramlás is még gyorsabb lehetne, s a vezeték nem foglalna a kezelési térben helyet, ahol utban áll.

Ily módon elég gyorsan levezettetik a páratelt levegő, s a tobozok szemmel láthatólag gyorsabban nyílnak meg annyira, hogy ha a toboz eléggé megszikkadt, arra 36 óra is elég, ami önmagában is nagy előny, mivel a tobozok többszöri átforgatása alkalmával a mag legnagyobb része már ezen idő alatt kipereg, s nem marad hosszabb ideig a hőnek kitéve. Megjegyzendő azonban, hogy a 36 órás pergetési időtartam magát a munkát nem gyorsítja, mert ez sehogys egyeztethető össze a munkanapszakokkal.

A munka csak úgy lenne gyorsítható, ha a toboz 24 óra alatt nyílna meg, a mi azonban magpergetőnk szerkezete mellett el nem érhető.*) A tobozok ennél fogva teljes 48 óra hosszát maradnak a cserényeken.

*) A körmendi magpergetőnél 24 óra alatt nyílik meg a toboz, mert ott a fűtőanyagul használt tobozok füstnélküli légnemű elégségi terményei áramlanak át a tobozokon, s azokon egyszer áthaladva, a szabadba vezettetnek el; az áram tehát folytonos, gyors s egyazon lég csak egyszer járja át a tobozt.

Említésre méltó még itt, hogy a tobozok feltöltése alkalmával — kivált fagyos téli időben — a cserények közötti levegő hirtelen és annyira lehül, hogy csak igen lassan állítható vissza a megkívánt hőmérsék.

E végből a hőkamara boltozatán egy ajtócskával elzárható nyílás alkalmaztatott (*k*), melyet a feltöltés után megnyitnak, mire a meleg levegő a hőkamarából rohamosan betódul a kezelési térbe meg a cserények közé, a rendes hőmérséket csakhamar helyreállítja; akkor a nyílást ismét elzárják.

A magpergetési munka menete a következő.

Naponta reggel az egyik oldalon levő tobozrácsból kiszedik a tobozt, s azt azonnal újból feltöltik, ugyanezt teszik másnap a másik oldalon levő tobozráccsal.

Mindennap tehát az egyik oldal cserényeiben elhelyezett tobozmenyiség magja pereg ki. A tobozrács 5 egymás fölött álló cserénysorának mindenikére 8 *hl* tobozt töltenek fel, naponta tehát összesen 40 *hl* toboz nyílik meg teljesen. Megjegyzendő, hogy az egészen frissen szedett, vagy kemény téli időben összefagyott tobozból nem szabad 8 *hl*-t feltölteni, hanem legfeljebb 6-ot, a jól megszikkadt tobozból azonban bátran 9-et is.

A cserényekből kiszedett tobozt az emeleti előtérben forgó rostában kavarják meg még egyszer, mire a tobozt a földszinti előtérbe eresztik le, a hol tüzelőanyagnak használják fel.

A forgó rostáról megjegyzendő, hogy ez abban az esetben, ha átmérője nem elég nagy, nem felel meg céljának, mert a toboz ez esetben már lassu forgatásnál is a központfutó erőnél fogva a dob oldalaihoz tapad, s nem rázkódik. Ha azonban a forgórosta 1·0—1·2 *m* hosszúság mellett

0.9—1.0 m átmérővel bír, s nem nagyon gyorsan forgatják, a munka igen jól halad. Czélszerű, ha a rosta nem fából, hanem vasból van, mert így nehezebb lévén, megindítás után könnyen forgatható, ha beléje 0.75 hl tobozt is helyezünk el. Más elbírálás alá esnek a gép által hajtott forgórosták, ahol a forgató erő nem jön számba, s 4—5 m hosszúak, lejtősen álló tengelylyel. Ezek könnyűek és kisebb átmérőjűek is lehetnek, mert itt a toboz nemcsak a dob forgása folytán rázkodik, de azáltal is, hogy lejtőn lefelé gurul.

A mag szárnytalanítása zsákokban való cséplés által történik.

Történtek ugyan kísérletek egy a körmendi magpergetőnél alkalmazott magtisztító géppel, mely azonban a mily előnyösen alkalmaztatik Kőrmenden, époly alkalmatlannak bizonyult Mihályteleken.

Ez a gép egy fodrosan hullámos belső falakkal bíró 60 cm hosszú, 30 cm átmérővel bíró vashengerből áll, melynek belsejében egymással szemben a tengelyre erősített, csavarosan hajlitott két lőszörkefe forog, úgy hogy a kefék a henger hullámos belsejét simítják. Ha a henger egyik végénél a szárnyas magot betöltjük, a gyorsan forgó kefék ezt folyton a hullámos falhoz dörzsölik, míg a henger másik végénél szárnytalanítva kihull.

Kőrmenden ezt a gépet is gőzerő hajtja. A kefék perczenkint 400 fordulatot tesznek meg. A szárnyas magot egy erre a célra alkalmazott külön szerkezet vezeti folyton egyenletes mennyiségben a hengerbe, melynek tulsó oldalán a szárnytalanított magot zsákokban fogják fel. Nagyrészt csak erdei fenyő magot tisztítanak vele, s a leírt módon kitünő sikerrel, főleg azért, mert ezen fanem magvát a szárnynak csupán egy vékony fonalszerű nyul-

ványa övezi körül, mely igen könnyen leszakad, s a mag teljesen megválí szárnyától.

Mihályteleken — mivel gőzerő nem áll rendelkezésre — a gépet két lófogatu járgány hajtja.

A kefék perczenkinti forgási sebessége ezen erő mellett csupán 160 fordulatig volt fokozható.

A mag bevezetésére egyszerű tölcser volt alkalmazva, mint az a szelelő rostáknál szokásos.

Részben a lóerő mellett elért kisebb forgási sebesség miatt, de főképp a lucz fenyő magnak az erdei fenyőtől különböző szárnyszerkezete miatt az eredmény meg nem felelt a várakozásnak, mert a szárnytalánítás annyira tökéletlen volt, hogy a magot 5—6-szor kellett a hengeren átereszteni, míg teljesen megtisztult.

A lucz fenyő mag szárnya ugyanis nem egy gyenge fonállal köti magához a magot, hanem annak alsó kanálhoz hasonló végébe van bemélyesztve, melyből a mag nehezebben szabadul ki.

Cséplés után a magot közönséges gabonaszelelő rostán tisztítják meg a pelyvától, melylyel együtt a léha, könnyű mag is eltávolíttatik.

Ha a szelelő rosta szitái helyesen vannak megválasztva, — mire a gyakorlat könnyen rávezet, — akkor a mag semmiféle további tisztításra nem szorul.

Ha teljesen tiszta magot akarunk nyerni, a cséplést 2—3-szor kell ismételni, s ugyanannyiszor kell használni a szelelő rostát is.

A tiszta mag a raktár padlásán helyeztetik el 2 m-es rekeszekre osztott 4—6 m hosszú hombárokban.

Minden rekesz oldalt egy-egy tiltóval van ellátva oly célból, hogy a hombárban elhelyezett mag ezen könnyen kiereszthető legyen. Szükséges ez azért, mert a magot

fülledés ellen hetenkint legalább egyszer meg kell forgatni, a mi legkönnyebben úgy eszközölhető, hogy az egyik rekeszből a magot a tiltón át kieresztjük, s azt kisebb-nagyobb edénybe felfogva, más üres rekeszbe töltjük át.

Könnyebben kezelhető a mag zsákokban elhelyezve, ha a zsákot vízszintes rudra akasztjuk úgy, hogy a nem teljesen megtöltött zsák két vége a rudról lelógjon. A mag így leghelyesebben, szellősen van eltartva, s forgatása is igen egyszerű; előnye ezen módnak az is, hogy a mag mennyisége minden pillanatban könnyen és pontosan megállapítható, ha t. i. minden zsákba egyenlő mennyiséget helyezünk el.

Egyedüli nagy hátránya azonban az, hogy a magot az egerektől megvédeni lehetetlen, melyek ily helyekre úgy beleveszik magukat, hogy ellenük sem a fogó, sem a méreg nem használ. A mageltartás ezen módja ennél fogva csak addig volt alkalmazható, míg az épület új volt, s az egér el nem szaporodott benne.

A magfejtési munkánál foglalkoztatva volt 2 napszamos 70 kr. napibér mellett. Ezek a tobozok feltöltését és kiszedését, a mag cséplését és tisztítását, valamint forgatását és csomagolását teljesítették; közölök felváltva egyik minden másodnap éjjeli szolgálatot tett 20 krnyi külön bér mellett. A kiszedett toboz átforgatását a forgó rostán egy 50 kr. napibérrel ellátott munkás végezte. A toboznak időről időre való átraktározása és a tobozraktárból a főépület padlására való felhuzása havonként átlag 5 forintba került, úgy hogy havonként a pergetési költség $(70 \times 2 + 20 \times 50) \times 30 + 500 = 68$ forintot tett.

A munkát a mihályteleki kezelő erdész, erdőgyakornok, valamint a helytt lakó négy erdőőr és két erdőlegény felváltva úgy nappal mint éjjel ellenőrizték.

Havonkint kipergettetett $40 \times 30 = 1200$ *hl* toboz, vagyis 1·3 *kg* átlagos kihozatal mellett 1560 *kg* tiszta mag. Az 1·0 *kg*-ra eső pergetési költség tehát 4·36 krt tett.

Ez a költség majdnem olyan nagy, mint a milyen az 1886—87.-i zsarnóczai magpergetésnél volt, daczára annak, hogy ott naponta csak 525 *hl* toboz pergettetett ki. Onnan van ez, mert ott a *hl*-enkinti átlag-kihozatal szemben az itteni 1·30 *kg*-mal 1·53 *kg*-ot tett ki, a munkabérek pedig alacsonyabbak voltak. Még szembeötlőbb, hogy a kihozatal nagyságának mily nagy kihatása van a költségekre, ha a *kg*-kinti összes költségeket hasonlítjuk össze a szóban lévő zsarnóczai és mihályteleki magpergetésnél, mely utóbbinál 52·19, előbbinél 47·6 krt tett ki, annak daczára, hogy a *hl*-enkinti tobozszedési költség Mihályteleken csak 62, Zsarnóczán pedig 66 kr. volt.

A tobozszedést és kezelést illetőleg a következők tartandók szem előtt.

Csakis magzási korban lévő 60 éven felüli egészséges fákról szedessünk tobozt, mindenkor a legéberebb ellenőrzés mellett. Semmi szín alatt ne engedjük meg, hogy a munkás ágakat vagy galyakat tördeljen, mert ez a munkát nagyon megkönnyíti ugyan, de az állab nagy kárára azt teljesen elékteleníti; a munkás, ha csak arra is kap engedélyt, hogy apró galyat tördelhessen, már egész sudarakat tör. Kivételt e tekintetben legfeljebb a következő évre kijelölt vágásterületeken tehetünk.

Szerszámot az idevaló tobozszedő munkás — kivált a mióta kellő ügyességre tett szert — használni nem akar.

Gyakorlott munkás nagy gyorsasággal felmászik a legmagasabb lucz fenyő csucsáig, úgy hogy a sudar vele félkörben meghajlik, s ha tőle nincsen messze a szomszédos fa, arra bámulatos vakmerőséggel átlóditja magát.

A *hl*-kinti munkabért leghelyesebb úgy kialkudni, hogy abba a legközelebbi raktárig való szállítási költség is bele legyen értve, s a munkás a saját zsákjait használja. Minden más esetben költségesebb a szedés. Jó, ha ott, a hol a legtöbb toboz van, a munkások részére éjjeli szállásul szolgáló kalyibákat építünk, s a meglévőket használatba átengedjük.

A tobozok átvétele hitelesített hektoliteres mértékkel történik, úgy, hogy az edényt jól megrázzuk, míg megtöltik. Az edényt tetőzve kell teletölteni.

A tobozraktárt mindenkor jól kell elzární, mert különben könnyen megesik, hogy a munkások nem szednek, hanem éjjel visszalopják a tobozt, s aztán ismételtén eladják. A raktár kipadolandó, hogy alul a toboz nedvességet ne kapjon; jó ha a raktár oldalfalai lécz- vagy deszkafalak, mert így oldalt is könnyebben fér a tobozhoz levegő. A frissen szedett tobozt az első hónapokban a szükséghez mérten többször át kell lapátolni, mert könnyen fülled és penészedik; ha azonban eléggé megszikkadt, minden további forgatás felesleges, s jó állapotban évek hosszant eláll.

A kipergetett toboz kitünő fűtőanyag, s annak legfeljebb $\frac{1}{5}$ -e használtatik el a magpergető fűtésére, a többit a nép viszi el a házhoz tüzelőanyagnak. Kevésbé fadus vidéken az üres toboz mint tüzelőanyag igen jól értékesíthető, annyira, hogy nagyobb magpergetőknél az így — főleg gyáraknál — értékesített toboz az összes kezelési költségeket fedezi.

1895. évben ezen a vidéken, a magasabb fekvésekben ismét volt toboztermés. Ősszel a mihályteleki, vaczoki, benesházai, dobrócsi és sziklai m. kir. erdőgondnokságok területében összesen 9389 *hl* tobozt gyűjtöttek.

A tobozszedés csak november hó végéig volt foly-

tatható, ekkor derült száraz időjárás következett be, úgy hogy a toboz a fán nyilni kezdett s részben kipergett. A szedést ily körülmények között be kellett szüntetni.

A mag, mely ezen tobozból termeltetik, kitünő minőségű ugyan, a hl-enkinti kihozatal azonban alig lesz 0.9 kg-nál több, a mi a termőhely magas fekvésének tulajdonítható.

Tavaszig a gyűjtött tobozmennyiség egy része ki lesz pergetve, úgy hogy folyó évben is mintegy 5000 kg tiszta mag fog rendelkezésre állani.

A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló törvényről.

Irtá: Pé c h K á l m á n, m. kir. közp. főerdész.

A földmivelésügyi m. kir. minister, a szentesített törvényben gyökerező hatalmánál fogva, 1894. évi november hó 1-én léptette életbe a „mezőgazdaságról és mezőrendőrségről“ szóló 1894. évi XII. törvényczikket.

Ismeretes dolog, hogy a mezőgazdaság érdekei az új törvény életbeléptetéséig csak a „mezőrendőrségről“ szóló 1890. évi IX. törvényczikkben találtak némi védelemre; általánosan ismeretesek voltak továbbá az 1840. évi törvényczikknek a legutóbbi idők — mondhatni rohamos — gazdasági fejlődése mellett mindinkább fel-tünővé és elviselhetetlenné vált hiányai és az 1840. év óta lényegesen átalakult gazdasági és megélhetési viszonyokhoz nem illő rendelkezései; úgy, hogy minden mezőgazda nagy örömmel fogadhatta a gyakorlati szempontból oly nagy fontossággal bíró 1894. évi XII. törvényczikket,

mely hivatva van a mezőgazdaság ügyes-bajos dolgait, a mai fejlődöttebb viszonyokhoz mért intézkedéseivel, a lehető legjobban orvosolni.

Az új törvény 1. §-ában határozottan kimondja ugyan, hogy „az erdőkre nézve az 1879. évi XXXI. tczikk határozatai irányadók“, de az új törvény tartalmaz olyan intézkedéseket is, a melyek az erdőgazdaságot szintén közelebbről érintő kérdések megoldását czélozzák. Nemcsak hiba, hanem mulasztás volna tehát, ha az erdész a mezőgazdasági új törvényt megismerve kihasználni nem igyekeznék. Az új törvénynek főként a legeltetésre és a fásításokra vonatkozó rendelkezéseit kell az erdésznek jól ismernie azért, hogy saját működése terén biztosan és teljes tájékozottsággal léphessen fel.

Sőt most, midőn az országos erdészeti egyesület f. évi kongresszualis közgyűlésén a kopárterületek beerdősítésének kezdését felveti, a mezőgazdaságról szóló legújabb törvénnyel való foglalkozás annál is inkább időszerűnek látszik, mert a jelzett kérdésnek megvitatásánál, amint azt egyesületünk felvetette és a tárgyalásra előkészíti, úgy az erdőtörvénynek, valamint a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló törvénynek bennünket érdeklő rendelkezéseit mulhatlanul figyelembe kell vennünk.

Szükséges tehát, hogy az erdész az új törvénnyel tüzetesebben foglalkozzék s erre annál könnyebben ráállhat, mert fáradsága meg lesz jutalmazva, a mennyiben az új törvényben — általánosságban — erdőtörvényünk ismerős czélzataival fog találkozni s örömmel fog meggyőződni arról, hogy az 1879. évi XXXI. törvényczikkbe foglalt elvek tért hódítottak.

Közelebbről érdekelhetik az erdészetet a mezőgazdasági új törvénynek a legeltetés szabályozására, továbbá a viz-

mosásos s egyéb területek befásítására, valamint ezzel kapcsolatosan a községi faiskolák létesítésére vonatkozó rendelkezései. Ezeken kívül pedig az erdészeti szempontjából figyelmet érdemelnek még az új törvénynek a kártevény állatok és növények irtásáról, valamint a mező-őrökről szóló fejezetei.

Nem vélek felesleges munkát végezni, ha tisztelt szaktársaim figyelmét, az alább közlendőkkel, a mezőgazdasági új törvény tanulmányozására felhívom.

A legeltetés szabályozására vonatkoznak az új törvénynek 6—13, 18—23 §-ai.

Különösen fontos intézkedéseket tartalmaznak a következő §-ok.

A 6. § szerint: „Osztatlan, közös tulajdont képező legelőknél az érdekelt birtokosok közgyűlése állapítja meg a legelő-rendtartást, a legeltetés, az állattenyésztés s az apaállat tartás módjait“.

A 7. § szerint: „A közös legelőre nézve az érdekelt birtokosok közgyűlése állapítja meg, hogy a) mennyi és minő állatot van jogositva minden egyes birtokos, vagy községbeli lakos a legelőre bocsátani; b) mily kötelezettség terheli azt, ki nem saját állatait bocsátja a közös legelőre, hanem jogának gyakorlását másnak engedi át.“

A 20. § szerint: „Közös, avagy községi tulajdont képező, legelőkön és oly határookban, vagy határrészekben, hol a nyomásos gazdálkodás van elfogadva: lovat, szarvasmarhát és sertést legeltetni rendszerint csak közös csordákban, nyájokban, falkákban, csürhékben és ménesekben szabad.“

A 21. § szerint: „A közös legeltetésre használt birtokoknál a községi képviselőtestület, illetve a

birtokossági külön tanács megállapítja, hogy *a)* a legelőre hány állat bocsátható; *b)* a területnek mely részei, mely időben és minő sorrendben felváltva kerüljenek legeltetés alá; *c)* egymást a legeltetésben hátráltató állatnemek a legelőnek mely részeiben és minő sorrendben legelhesse-
nek; *d)* hol nem szabad állategészségi, vagy más okokból legeltetni; *e)* hol legyenek a kutak, itatók delelők és véd-
helyek stb. keszitendők; *f)* egy állat után legeltetési költségek (pásztorbér, legelő stb.) czimén mily összeg fizetendő; *g)* mely esetben engedhető meg az, hogy a 20. §-ban elrendelt legeltetési módtól eltérőleg egyesek külön legel-
tessenek.“

Már az itt idézett §§-ok tartalmából is láthatjuk, hogy az új törvény gyökeresen szabályozza a legeltetés gyakorlását úgy a közös osztatlan legelőkön, mint a közös legeltetésre használt mezei birtokokon.

A törvény ezen rendelkezései mélyen belenyulnak a birtokosok anyagi érdekeibe, mert hiszen, hogy egyebet ne említsek, a megalkotandó legelő-rendtartások egyik legfőbb feladata lesz megszabni a közös legelőre kihajtható állatok számát, s azt hiszem, sok legelő jószág marad le a legelő-rendtartás határozatából a közlegelőkről.

Sok mezőgazdának tehát most áldozatot kell hozni, de ezt megnyugvással teheti, mert meg kell hajolnia az új rendet követelő közgazdasági okok előtt; mert bizonyos, hogy ha a jól megalkotott legelő-rendtartások határozmányait szigorú következetességgel végrehajtják, a törvény világos czélzata: a közös legelők termőerejének növekedése és a legelő jószágoknak különösen minőség tekintetében való javulása kétségtelenül be fog következni.

A legeltetés szabályozásának nagy kihatása lesz a mezőgazdaság szempontjából oly fontos állattenyésztés fejlődésére; s azt hiszem, hogy a törvénynek a legeltetés szabályozására vonatkozó intézkedései a legeltetésről az általános istállóztatásra való áttérésnek, tehát egy lényeges gazdasági átalakulásnak vetették meg az alapját. Ezen gazdasági átalakulástól messze állunk ugyan, de azt hiszem, hogy sok tehetős mezőgazda már most megfontolja, hogy marháját a közös legelőre bocsássa-e, vagy pedig istállózás alá fogja?

Már előbb is mondatott, hogy a törvény szerint községenkint készítendő legelőrendtartás egyik legfontosabb részét képezi az, mely a legelőre bocsátható állatok számát állapítja meg.

Tudjuk azt, hogy a hegyvidéki községek nagy részének határában a közös legelő, vagy a közösen legeltethető mezei birtok nem nagy kiterjedésű; tudjuk továbbá azt is, hogy épen az ilyen községekben aránytalanul felzaporodott a megélhetés céljából tartott állatok száma, ugyannyira, hogy a kis kiterjedésű legelők, a termőképességükhöz aránytalanul nagy számú legelő jószágot jól ellátni már nem képesek.

Ily községekben tehát az fog bekövetkezni, hogy a kis területű és amugy is megviselt legelőkről az eddig aránytalan számban tartott állatok nagy része, a legelő rendtartás szerint, letiltatik. A kiszorult állatok részére — mint a törvény végrehajtására vonatkozólag kiadott ministeri rendelet 23. §-a mondja — ha a tulajdonosok úgy kívánják, legelő-terület bérelhető; de az ilyen hegyvidéki községekben alig lesz alkalmas bérelhető terület. Mi történik tehát ily esetben a legelő-rendtartás értelmében a közös legelőről kimaradt állatokkal; mert a megélhetéssel

küzdő szegény gazda alig foghatja azokat istállóztatás alá s tuladni sem akar rajtuk?

Az ilyen bekövetkező esetekben, azt hiszem, résen kell lenni különösen a községi, volt urbéres közbirtokossági s egyéb közbirtokossági erdőket kezelő erdésznek, mert bizonyosra veszem, hogy a felsorolt erdők birtokosai — kik a felvetett esetben egyuttal a közlegelőről leszorult állatok tulajdonosai is, erdejüket fogják az egyedüli ments-várnak tekinteni, a nélkül, hogy mérlegelnék, vajjon erdejük nem sinyli-e meg, ugymint maguk a legelők, a túlajtott legeltetést?

Az erdőtörvény kellő védelmet nyújt az erdőknek a legeltetés által való tönkre tétele ellen; az erdők kezelésének van tehát módja a védekezésre, ha tehát ott, a hol az — az új mezőgazdasági törvénynek közigazdaságilag igen fontos s az állattenyésztés jövő fejlődésére bizonynyal jó hatással levő rendelkezései által teremtettt állapotból kifolyólag — szükségesnek mutatkozik, teljes mértékben hozzányulunk az erdőtörvény nyújtotta védelemhez: nem kell attól tartanunk, hogy az előbb említettem új állapot az erdőket veszélylyel fenyegetné.

A községi, volt urbéres közbirtokossági és egyéb közbirtokossági erdőknél — melyek a községbeli marhák által való elárasztás veszélyének leginkább ki lesznek téve — nincs egyéb feladatunk, mint hogy az erdőtörvény által előirt rendszeres erdőgazdasági tervekben ne csak a legeltetés helyét, a legeltetés alá vehető erdőrészek sorrendjét, a legeltetés idejét és a legeltethető jószág nemét állapítsuk meg, hanem hogy a fanemhez, az erdő állapothoz, a talaj termőerejéhez viszonyítva meghatározzuk egyuttal — az erdőbirtokosokkal folytatott beható tanácskozás alapján — állatnemenként a legeltethető

jószág számát is; a jóváhagyást nyert erdőgazdasági tervek erre vonatkozó rendelkezésének pontos betartását pedig következetesen ellenőrizzük.

Nagy fontosságu elvi megállapodást tartalmaz az új törvény 12. §-a, mely szerint a közös havasi legelők csak akkor oszthatók fel, ha igazoltatik, hogy más művelési módok alkalmazása esetén sem a felosztás alá kerülő legelő, sem pedig az alatta elterülő földek vízmosások képződése által, vagy a feltalajnak más módon való eltünése által állapotukban veszélyeztetve nem lesznek.

Véleményem szerint az új törvény 12. §-ában foglalt intézkedés a havasi legelők alatt elterülő véderdő övek feladatát könnyebbiti; mert ha ott, a hol az szükséges, kimondatik, hogy a havasi legelők fel nem oszthatók, ez által a véderdő-övek havas felőli határain túl is — bizonyos tekintetben — védő területek keletkeznek, melyekkel összefüggésben a havasi véderdők jobban megfelelhetnek védelmi feladatuknak, mint különben, ha felettük a legelő felosztás folytán más művelési ág alá fogott nemcsak teljesen védtelen, de a legnagyobb mértékben veszélyes területek terülnének el.

A mezőgazdasági új törvény végrehajtására vonatkozó rendelet 12. §-a szerint a közös havasi legelők felosztását kérő folyamodvány — a felosztásra vonatkozó eljárásnak az illetékes bíróság előtt való folyamatba tétele előtt — a járási főszolgabíró és a vármegye alispánja útján a közigazgatási erdőészeti albizottsághoz, s ennek véleményes jelentésével együtt a földművelésügyi m. kir. ministerhez terjesztendő fel. A felosztás iránt a további törvényes lépések csak ministeri engedély megadása után tehetők meg.

Az erdőészet illetékes szakközegeinek tehát lesz mód-

jukban szavukat a felosztás ellen felemelni, abban az esetben t. i., ha a felosztás csakugyan veszélynek lehetne okozója.

Ismerős elvekkel találkozunk az új mezőgazdasági törvénynek 13. és 14. §§-aiban, melyek a vizmosásos és vizmosás veszélyének kitett, valamint egyéb kopár területek befásítását rendelik el.

Az erdőtörvény 165. §-ában hasonló rendelkezések foglaltatnak; a két törvény közt e tekintetben csak az a különbség, hogy míg az erdőtörvény a befásítás elrendelését a kopár talaj közgazdászati szempontból való megköötésének szükségességéhez köti, addig az új mezőgazdasági törvény ezt csak a vizmosásoknál kívánja, míg a korlátolt forgalmu (törvényhatósági, községi, egyházi, közalapítványi, közbirtokossági) birtokokon létező kopár területeknél a befásítás elrendelésére elégséges az új törvény szerint, ha a kopár területek a befásításra alkalmasak és más módon okszerűbben nem használhatók.

A mezőgazdasági új törvénynek szóban forgó §§-ai ezek:

A 13. § szerint vizmosásos és vizmosás veszélyének kitett területeken a legeltetés egészben, vagy részben eltiltható.

Ha a létező vagy keletkező vizmosások másnak birtokát is károsítanák, vagy kárral fenyegetnék, a szükséges óvintézkedéseket, esetleg ezen területeknek záros határidő alatti befásítását a hatóság elrendelheti s meg nem egyezés esetén a költségek viselése tekintetéből az érdekeltség arányában határoz.

A 14. § szerint „a korlátolt forgalmu birtokon létező kopár területek, melyek befásításra

alkalmasak és más módon okszerűbben nem használhatók, záros határidő alatt befásítandók. Mely területek s minő határidő alatt fásitassanak be, azt az érdekelt birtokos meghallgatása után a törvényhatóság közigazgatási bizottsága határozza meg.

A mezőgazdasági új törvény végrehajtására vonatkozó rendelet 13. §-a szerint a községek előjáróságai az 1895 évi november hó 1-éig kötelezve voltak arra, hogy a határukban fekvő összes vízmosásos helyek fekvését, hozzávetőleges kiterjedését és az általuk veszélyeztetett területek hozzávetőleges nagyságát az illetékes járási főszolgabírónak bejelentsék.

A főszolgabíró — a mennyiben ezen jelentések alapján megtartott helyszíni szemlék alkalmával azt tapasztalná, hogy az illető vízmosás csak befásítással köthető meg, — a megfelelő intézkedéseknél az illetékes m. kir. erdőfelügyelőséget köteles igénybe venni.

Törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsú városok saját hatáskörükben kötelesek gondoskodni arról, hogy az új törvénynek a vízmosások befásítására vonatkozó rendelkezései végrehajtassanak.

Az új törvény végrehajtására vonatkozó rendelet 14. §-a szerint minden járás főszolgabírája köteles utasítani a községi előjáróságokat, hogy a község határában elterülő korlátolt forgalmu birtokokon levő kopár területek fekvését és nagyságát záros határidő alatt bejelentsék. E bejelentések a járási mezőgazdasági bizottsággal közölnetnek, mely bizottság az illetékes m. kir. erdőfelügyelőség meghallgatásával véleményt mond: vajjon alkalmasak-e a bejelentett területek a befásításra és hogy mily határidő tűzessék ki a befásításra?

A bejelentéseket a járási főszolgabíró, a mezőgazda-

sági bizottság véleményével együtt, felterjeszti a vármegye közigazgatási bizottságához, mely a befásítást, záros határidő alatt, elrendeli.

Rendezett tanácsú városok a bejelentést saját szakkezegek véleményével terjesztik föl a vármegye közigazgatási bizottságához.

Törvényhatósági joggal felruházott városok közigazgatási bizottsága a szóban forgó területek befásítása iránt közvetlenül intézkedik.

Remélhető, hogy a két törvény karöltve nagyobb lendületet ad a kopárságok befásításának s ezt annál inkább remélhetjük, mert a mezőgazdasági törvény gondoskodik egyuttal (43—49. §§-ban) az ugynevezett községi faiskolák telepítéséről, illetőleg a fásításokhoz szükséges ültető anyag neveléséről is.

A törvénynek a faiskolákra vonatkozó fontosabb intézkedései ezek: minden egyes község köteles legalább 400 □^o nagyságu, kellően berendezett (kerítéssel, vízzel, szerszámokkal ellátott) faiskolát fentartani; a törvényhatóság határozza meg, mennyiben egyesülhet több község közös faiskola tartására (43. §.); a faiskola létesítéséről és kezeléséről a község előljárósága gondoskodik; a faiskola kezelésével, szakértő közeg híján, a néptanító bizható meg (44. §.); a törvényhatóság állapítja meg, hogy a faiskolában a vidéken legjobban diszljó fa- és gyümölcsfajokból melyek tenyésztessenek; a hol a talaj és az éghajlati viszonyok az eperfa tenyésztésre alkalmasak, a faiskolában az eperfa (*morus alba*) tenyésztésére különös gond fordítandó; hol a kosárfonás, mint háziipar meghonosítható, a kosárfüzvessző tenyésztésére is gond fordítandó (46. §.)

Ezek röviden a törvénynek a faiskolákra vonatkozó

rendelkezései, melyeket még avval toldok meg, hogy a mezőgazdasági új törvény végrehajtása ügyében kiadott ministeri rendelet 46. §-a szerint a törvényhatóságok az 1896 évi januárius hó 1-éig voltak kötelesek megalkotni azt a szabályrendeletet, a mely megállapítja az egyes faiskolákban nevelendő fánemeket és gyümölcsfajokat, s mely szabályrendelet hivatva van kijelölni az egyes faiskolák művelési irányát.

Nem mulaszthatom el, hogy a községi volt urbéres közbirtokossági, egyáltalán a kisebb területű erdők birtokosait e helyen arra ne figyelmeztessem, hogy ne adják át magukat azon hiedelemnek, hogy miután a községi faiskolában lesz bőven facsemete: megszabadulnak a külön csemetekert tartásának gondjától! Ne higgyék ezt, mert erdészük bizony ezután is azt fogja követelni, hogy az addig már létesített csemetekertet továbbra is fentartsák s bizony ezután is csak elő fog állani avval a sürgetéssel, hogy ott, a hol nincs: külön csemetekert telepíttessék.

A községi stb. erdőket kezelő erdészek igen helyesen járnak el, ha a csemetekert létesítésénél ezután sem tági-tanak, mert, nézetem szerint, a mezőgazdasági új törvény értelmében létesítendő községi faiskola és az erdőtörvénynek az erdőkben foganatosítandó felújításokra vonatkozó rendelkezéseiből kifolyólag telepített, vagy telepítendő és fentartandó facsemetekert között, a czélt és rendeltetést tekintve: lényeges a különbség.

Megmagyarázza ezt maga a mezőgazdasági új törvénynek 47. §-a, mely így szól: „A faiskolákból nyert csemeték első sorban a 13. és 14. §§-okban körülírt területek — tehát vízmosásos veszélyének kitett területek, valamint a befásításra alkalmas és más módon okszerűbben nem

használható kopár területek — „befásítására, a futóhomok megkötésére, továbbá a meredekebb partok, szakadások biztosítására és megvédésére — azután pedig a közutak, utcák, terek és növények termelésére alkalmatlan más területek, valamint a község tulajdonát képező legelők befásítására szolgálnak.“

A mezőgazdasági új törvényben tehát erdőről, illetőleg vágásterületek beerdősítéséről, régibb erdősítések utánpótlásáról, erdei tisztások beültetéséről, erdők alátelepítéséről stb, vagyis az erdőgazdasági szempontból vett tulajdonképeni erdősítésekről szó sincs, a minthogy nem is lehet, mert azok az erdőtörvény keretébe tartozó intézkedéseket tételeznek fel.

Ha figyelembe vesszük, hogy a községi faiskolák területének jó nagy részét a gyümölcsfák, egy részét az utakra és a mezei taghatárokra szánt fasorokhoz szükséges fácskák fogják elfoglalni s csak az ezután fenmaradó rész lesz erdei fák nevelésére felhasználható — másrészt pedig, ha számba vesszük a faiskolákban nevelt erdei facsemetékkel beültetendő és az új törvényben kijelölt területek sokaságát: úgy elgondolhatjuk, hogy a községi faiskolákban az erdők felújításánál felhasználható facsemete-feleslegről — legalább jó ideig — szó sem lehet, s beláthatjuk, hogy csemetekertre ezután is lesz szükségünk a községi stb. kisebb idő birtokokon is.

A mezőgazdasági törvénynek a kártékony állatok és növények irtásáról szóló fejezetében különösen érdekli az erdőbirtokost az 55. §. mely hatósági engedély (a törvény végrehajtására vonatkozó rendelet 55. §-a szerint: az illetékes községi előjáróság engedélye) és a tulajdonos előzetes értesítése mellett felhatal-

mazza a gyümölcsös birtokosát arra, hogy a hernyót a szomszédos erdőben is, 30 m széles területen, saját költségén, kiirthassa.

Azt hiszem, a törvény ezen szakaszát szívesen fogadhatja az erdőbirtokos is, mert ha erdejének egy része a hernyóktól megtisztittatik, ez csak erdejének javára lehet s a hernyóirtás közben esetleg okozható károsításoknak elejét veheti az által, hogy a hernyóirtáshoz — miről a törvény szerint tudomással kell birnia — a védelem teljesítése végett saját erdőörét az erdőbe idejekorán kirendeli.

Ezek után a mezőgazdasági új törvénynek még csak a mezőőrökre vonatkozó egy intézkedéséről akarok említést tenni.

A törvény 74. §-a szerint egyes erdőőrök is megbízhatók a mezőöri teendők ellátásával.

A törvény végrehajtására vonatkozó rendelet 74. §-a szerint erdőőr csak akkor bizható meg a községi mezőöri teendőkkel, ha 1. azt az erdőbirtokos megengedi; 2. az erdőőr tulajdonképeni hivatásában ez által nem akadályoztatik; 3.) az erdőőr felügyelete alá helyezendő mezei terület 200 kat. holdnál nem nagyobb. De ama hegyvidéki községekben, melyek határa állami, vagy állami kezelésben levő erdők között van, a mezőöri szolgálatot — az 1895. évi 12312. és 39711. számú ministeri körrendeletek értelmében — az erdőöri személyzet láthatja el oly esetekben is, midőn az erdőőr felügyelete alá helyezendő mezei terület a 200 kat. holdat meghaladja.

Az erdőőröknek a mezőöri teendőkkel való megbízása ügyében, a közigazgatási bizottság javaslata alapján, a földmívelésügyi m. kir. minister határoz.

Az új törvénynek s az annak alapján kiadott ministeri intézkedéseknek az erdőöröknek a mezőőri teendőkkel való megbízatására vonatkozó rendelkezését minden mezőgazda megnyugvással fogadhatja már csak azért is, mert a szakképzett és fegyelmezett erdőöröknek minden esetben nagyobb hasznát veheti, mint a mezőöröknek, kiktől a törvény az irástudást sem követeli feltétlenül.

Lapszemle.

A hevitett fa. Szemben avval a szomorú ténnyel, hogy a magyar állam összes erdőségeinek mintegy felerésze, kerekén 8 millió hold bükkösökből s más oly lombfákból áll, melyek évi fatermésének csak jelentéktelen részét vagyunk képesek műfa alakjában, s azt is felette mérsékelt áron értékesíteni; és e mellett vágható tölgy- és fenyőerdeink fakészlete és területe máris nagyon leszállott azon mennyiség alá, melyet a szigorú tartamos üzem megkíván: igen természetes, hogy minden oly vívmány erősen felkelti érdeklődésünket, mely a fának műszaki használhatóságát emeli, különösen amely annak tartósságát fokozza.

Már régen, talán századok óta szokásban volt a czölöpök, oszlopok és karók alsó részének megpörkölése, tartósságuk emelése céljából. De ennek az eljárásnak hatása igen kétes, sőt némelyek szerint káros volt, mert a pörkölés által kifejlesztett antiszeptikus anyagok csak a fa felületét hatották át, annak belsejét érintetlenül hagyván, sőt a megszenesített felület magas fokú nedvszívó képessége és a pörkölés által keletkezett számtalan repedés megkönnyítette a víznek és a fakorhadást előidéző gombák csíráinak bejutását a fa belsejébe.

Újabban az északamerikai Egyesült Államokban a különböző fanemű táviró oszlopokat és vasúti talpfákat magas nyomás és alkalmas hőfok mellett egészben és huzamosan hevitik, hogy belsejükben is képződjenek antiszeptikus anyagok, s áthatván a fának belső rostjait is, a korhadásból teljesen mentesítsék.

A fa impregnálására használt anyagok közt eddig is nagy szerepet játszottak a kátrányolajok, s ezek közt különösen a kreozotolajok, melyek a fa lepárolásának terményei. Nem sokkal természetesebb-e az antiszeptikus szereket a fa hevítése által annak belsejében előállítani és ott mindjárt a farostok beitatására fel is használni, egyszerűen keletkezési helyükön meghagyni; mint az eddigi szokás szerint a fából először a nedveket s ezekkel sok, épen antiszeptikus szereket nemző anyagokat a gőznek erős nyomás alatti áthajtása által eltávolítani, és a jelentékeny költséggel külön előállított antiszeptikus folyadékokat azután kívülről bevinni a fába?

A fennebb jelzett újabb eljárás melyet a fa vulkánizálásának neveznek, a következő: A fát zárt csövekben mintegy 10 órán át hevitik $150\text{--}260\text{ }^{\circ}\text{C}$ fokig $10\cdot5\text{--}14$ légköri nyomás alatt ($10\cdot5\text{--}14$ kgr. 1 cm^2 -re), mialatt a csövön át tulhevített száraz levegő vezettetik át, mely a fából a vizet kiűzi, hogy a képződő lepárlási terményekkel ne egyesülhessen.

A csövek aczélból vannak, 31 m hosszúak és 2 m átmérőjűek. A kis csilléken (szekérkéken) betolt és ott vegyileg átalakult fadaraboknak mindjárt helyben kell kihűlniök, ami jelentékeny időbe kerül. Minthogy a farostokat átható, és a hő befolyása által a farostnál gyorsabban átváltozó anyagok, u. m. a gyanták, mézga, cukor, tannin és fehérnyefélék a hő befolyása előtt szintelenek, vagy csak világossárgák voltak, ellenben a hevítés alatt sötét színt vesznek fel, annál fogva a fa sötétebb színű lesz, olyan, mintha ősidőkből származnék. Nevezetes, hogy e folyamat által a fa elbíróképessége 18—20 százalékkal emelkedik; de ami földolog, teljesen ellentáll a korhadásnak, mert az azt okozó gombák, az antiszeptikus anyagok által átítatott farostokat nem képesek megátadni.

Hogy hány évig tart el a földre helyezve vagy földbe eresztve a hevített fa, az még nincs megállapítva; de a már több év óta alkalmazott vasuti ászokfákon semmi változás nem mutatkozik, míg a természetes állapotban ugyanakkor alkalmazott más darabok már teljesen elkorhadtak. Myers, aki e tárgyról Saint-Louisban előadást tartott, maga vizsgált meg oly ászokfákat, melyeket 1883-ban fektettek le, és máig egészen

épen maradtak, míg ugyanezen idő alatt más, természetes állapotban elhelyezetteket ki kellett cserélni.

(E közlemény forrása: *Revue des eaux et forêts*, 1896. No. 3. „Le bois vulcanisé.“. (Közli: *Fekete Lajos*.)

A lucz fenyő válfajai. Az 1890. évi „Erdészeti Lapok“ V. füzet 308. lapján említés van már téve a lucz fenyőfának több válfajáról.

Jelen közlemény bár csak két válfajt hoz fel, de ezt a kettőt annál jobban megkülönbözteti egymástól és az egyes válfajoknak erdészeti jeletőségét is bővebben kifejti. Nem tartjuk tehát fölöslegesnek a „Bulletin de la société centrale forestière de Belgique“ 1896. évi után a következőket közölni.

A mi közönséges lucz fenyőnknek két válfaja ismeretes a szibériai lucz fenyő és a szomoru lucz fenyő.

A *szibériai lucz fenyő* (*Picea obovata*. Ledebour). Tobozai pirosak, tojásdadok, érett korukban 5—12 cm hosszúak és erősen meg vannak görbülve. Tobozpikkelyek háromszögűek, tompa hegygyel, azon a részen, hol a nap éri őket, érés előtt ibolyaszínűek, ott pedig, hol a nap nem éri őket, sötétzöldek; érett toboznál azonban egyik pikkely, mint a másik, egyaránt barna színű lesz. A mag kicsiny és barnapiros színű. Magszárnyak vastagodók, görbültek, számos rózsaszínű pettyel vannak ellátva, átlagos hosszuk 7—8 mm. A lombozat szürkészöld színű. A tűk 12—15 mm hosszúak, vastagodók, sarló módjára görbültek. A galynak egy centiméter hosszú részére 30 tű esik. Toboztermés rendesen csak a korona $\frac{2}{3}$ -részén fordul elő, ez az oka egyszersmind annak is, hogy ritkán szokott rendkívüli jó magtermés lenni. A fa fehér színű, kevésbé tömött; rostok rövidek. Növekvése tavasszal korán beáll és inkább lassúnak mondható.

A *Szomoru lucz fenyő* (*Picea subcylindrica*. Spu). Tobozai zöld színűek, hengeralakuak, érett állapotukban 15—17 cm hosszúak egyenesek vagy kevésbé görbültek. Tobozpikkelyek trapezoid alakuak, tompa hegygyel birnak, érett toboznál is sokszor zöld színűek, leggyakrabban azonban sáfránysárga színűek. Magvai hamuszürke színűek és nagyobbak, mint a szibériai lucz fenyőnél. Magszárnyak fényesek, erezetek, egyenesek, a rózsaszínű pettyek kevésbé észrevehetők, hosszúságuk 15—20 mm. Lombozat kékes-

fekete színű; (a tük 2 cm hosszúak, az ágakon köröskörül állanak, keveset vagy semmit sem szurósak. Egy czentiméter hosszúságra 17 tü számítható. Tobozok egészen az alsó ágakig fordulnak elő, minek folytán ezen fajnál sokkal gyakoribb a jó magtermés, mint az előbbinél. Fája piros színű és tömött, rostok hosszúak. Tenyészete későbbben kezdődik az előbbinél de erőteljesebb.

A szibériai lucz fenyő a magas havasokon szokott előfordulni és tenyész-öve a jegenye fenyő tenyész-öve fölött terül el. A szomoru lucz fenyő az alantabb fekvő nedves ködös völgyekben találja otthonát. Szereti a tópartokat, a vizmosások és patakok széleit és tenyész-övének alsó széle a jegenye fenyő tenyész-övének alul esik. A szomoru lucz fenyő tenyészete tavasszal 15—20 nappal később kezdődik, mint a szibériai lucz fenyőé, miért is a tavaszi fagyoknak sokkal jobban ellent áll.

A szomoru lucz fenyő azon tulajdonsága, hogy tenyész-övének alsó széle a jegenye fenyő tenyész-övének alul esik, rendkívül fontos, minthogy így lehetségessé válik a bükkös erdőknek lucz fenyvessé való átváltoztatása, mi a lucz fenyőnek eddig ismert tenyész-öve következtében — nem tartatott keresztül vihetőnek. Ha azonban ilyen alsóbb fekvésű helyek felujításánál a szomoru lucz fenyő magjaiból származott csemetéket használjuk, a keletkezett erdő valószínűleg indokolatlanná fogja tenni azt a panaszt, hogy az alsó vidékekről való lucz fenyőnek rossz minőségű a fája, mely vélemény onnan származhatott, hogy a havasi vidékre való és alsó vidéken tenyészett szibériai lucz fenyő vétegett vizsgálat alá.

(Közli: *Péck D.*)

Vidéki levél.

I.

(Vizmosások, kopár területek beültetéséről. — Az ákác-paizstetükről.)

Tekintetesszerkesztőség! — Nógrádvármegye D... félre eső pusztáján járván, egy okszerű gazdálkodó földbirtokosnál különösen magára vonta a figyelmemet az ő fás legelője, melyet igen jó érv gyanánt lehetne bemutatni a legelő-erdő ellenségeinek meggyőzésére. Készakarva hasz-

nálom ezt az elnevezést, mert nem tulajdonképeni legelő-erdő az, hanem csak fákkal beültetett legelőterület. A mintegy 25 magyar holdnyi területű legelő, mely sekély agyagos homokon D.K., D. és D.Ny. irányban körülbelül 10—20° lejtten hajlik s nagy vízmosások szaggatják meg, 20 évvel ezelőtt, mint teljesen szavahihető emberek-től hallottam, még teljesen hasznavehetetlen volt, olyan, mint a vele szemben fekvő kedvezőbb fekvésű, É. felé hajló, még mindig kopár területek, s ma e területet, aránylag rövid idő alatt, már a juhoknak teljesen megfelelő gyeptakaró borítja. S mind ezt igen csekély munka árán érte el tulajdonosa, ki husz évvel ezelőtt 5 öles négyzetes hálóban 4—5 éves ákác-suhángokkal beültette a hasznavehetetlen, kopár területet, a hol a fü a terebélyes fák árnyéka alatt ma már szépen zöldül, s busás kamatokat hoz a törekvő gazdának.

Különös, hogy az e vidéki gazdaközönség is oly mereven ellene szegül mindennek, a mi új; hogy daczára e terület szemük előtt lejátszódott átváltozásának, nem tudják, vagy talán inkább nem akarják belátni főként a hegyoldalokon lévő legelőterületek befásításának szükségességét, a mi pedig különösen ebben a vármegyében már elodázhatalanul szükséges, mert az általában mély agyagos homoktalaj nemcsak a hegytetőktől vesz bucsut, azokat lassankint csupaszon hagyván, hanem az alatt fekvő termékeny, mezőgazdaságilag sikerrel művelt területekben is rendkívül károkat okoz az árvizek alkalmával e területeknek iszappal való elborításával, igen gyakran, épen a nyári időszakban, midőn az egész évi fáradság jutalmát, a termést, pár óra lefolyása alatt teljesen tönkre teszi.

Ugyanitt az ákácpaizstetük életmódját illetőleg is szemembe ötlött egy felemlitendő jelenség.

Az „Erdészeti Lapok“ m. é. II. füzetében Kiss Ferencz m. kir. főerdész ur igen helyesen megindokolva azt a tapasztalatát közölte, hogy az ákáczipaizstetű a legeltetés alatt álló területeken sokkal kisebb mértékben fordul elő, mint egyebütt. Sajnos, véglegesen ezen elvet elfogadni, én még korainak tartom.

A fent említett s juhokkal folytonosan legeltetett területen ugyanis az ákáczfák sima kérgű hajtásait teljesen elborítja a paizstetű, úgy annyira, hogy azokra többnek már nem is lehetne elhelyezkednie, s a meredek lejtővel bíró s a juhok által legfeljebb elvétve járt vizmosások oldalain álló fákat is csak hasonló mértékben borítják azok el. Igaz, hogy ez esetben az okoskodásnak tág tere van.

Mondhatjuk azt, hogy jelen esetben a fák ritka állása, csekély zárata oka a paizstetűk viszonylagos nagy számának, vagy hogy éppen a vizmosások fái s az azok alatt háborítatlanul heverő lomb szolgál mintegy fészkeül és góczpontjául a paizstetűk szaporodásának, s ezekből lepik el azután az egész területet, a mi jelen esetben annál könnyebben megtörténhetik, mert a ritka állású fák alatt kevés a lomb, s így kevés a kis álczák útját megszakító akadály is.

A legeltetés a paizstetűk nagymérvű elszaporodását, miután az álczáknak egy része a földön telet át, s nyáron át is sok leveti magát a földre, bizonyára késlelteti s mérsékli, hogy azonban a fák kipusztulását meg is akadályozná, vagy legalább annyira mérsékelné a bajt, hogy e mellett a fák növekedésükben csak keveset szenvednének, még bizonyításra vár.

Bizonyára legmegfelelőbb volna a lehetőségig egyenlő viszonyok között lévő két, egymástól teljesen elszigetelt

területet kijelölni, s egyiken a legeltetést gyakorolva, a paizstetük szaporodásának mérvét megfigyelni mindkét helyen, a pontos észleletek alapján e minden esetre nem kicsinylendő irtási mód igazi értékét megállapítani.

Illés Vidor.

m. kir. erdőszjelölt.

II.

(Mikép lehetne a községi erdőknél mutatkozó erdőkárok nagy számát csökkenteni ?)

Tek. Szerkesztőség! — Nem kétlem, a községi erdőknél mutatkozó erdőkárok nagy számának csökkentését illető kérdés úgy itt Besztercze-Naszód vármegyében, valamint az ország többi részein is, a községi erdők kezelésénél alkalmazott t. szaktársaim működése közben mindinkább előtérbe lép.

E kérdés Besztercze-Naszód vármegye múlt évi egyik közgyűlésén is felvetetett, ami annak fontosságát szintén bizonyítja. Épen ezért nem tartom fölöslegesnek azt lapunk hasábjain is felvetni s vele ha még oly futólag és röviden is foglalkozni.

Előre kell bocsátanom, hogy fejtegetésemet e vármegyében több év alatt szerzett tapasztalataimra alapítom, s a kérdést abban a reményben vetem fel, hogy más vidéken működő t. szaktársaim ezt saját szempontjukból szintén megvilágítják s annak megoldását is bizonyára elősegítik.

Az itt előforduló erdőkáresetek nagy részét leginkább a szegény — igavonó marhával nem rendelkező — nép által elkövetett tűzifalopások teszik, s nagyobb értéket képviselő kihágások aránylag ritkán fordulnak elő. Előbbi esetek nagy számát természetesnek fogjuk találni, ha főképp

a szegény népnek a községi erdővel szemben elfoglalt helyzetét összehasonlítjuk: egyfelől a milyen az most a rendszeres kezelés alatt, s másfelől a milyen az még aránylag rövid idő előtt is volt, midőn úgy szólva minden korlátok nélkül folyt a gazdálkodás. Akkor ugyanis mi sem gátolta a szegény népet abban, hogy faszükségletét a legközelebbi erdőrészekből bármikor fedezze; most pedig a rendszeres kezelés rászoritja arra, hogy csupán az évi vágásterületeket s azokat is az előírt módon használja ki. Csakhogy ezek a vágásterületek természetesen nem mindig eshetnek a községekhez legközelebb fekvő erdőrészekbe, hanem azoktól távolabbiakba, melyekhez a közlekedést a távolságon kívül még az is megnehezíti, hogy az oda vezető utak kevés kivétellel teljesen rossz állapotban vannak, vagy ut egyáltalában nincsen is. Ily körülmények között tehát még a tehetősebb lakosság is csak az év egy rövid szakában juthat a községi vágáshoz, sőt arra is van eset, hogy 2—3 km ut hiánya miatt épen semmit sem használhat a község — különben elegendő nagyságu — vágásterületéről, hanem faszükségletét magánbirtokosoktól drága pénzen vett fával fedezi.

Nem lehet mondani, hogy a felügyeletben vagy egyáltalán az erdőtörvény vagyoni védelmi rendelkezéseinek végrehajtásánál hiányok mutatkoznának, s az erdőkárok nagy számát ezek magyaráznák, amennyiben épen a községekhez közel fekvő erdőknél, melyekben leggyakoribbak az erdőkárok, az őrző személyzet egy-egy tagjára alig esik több 4—500 hold erdőnél. Van azonban a kérdésnek egy más oldala, a mely már olyan okra mutat, a mi az erdőkárok nagy számát legalább részben megmagyarázza. Ez az ok magában a népben található meg. Mint már fentebb is említettem, az erdőkárosítók nagy része teljesen

vagyontalan ember, a kiket pénzbírsággal büntetni behajtatatlanság miatt nem lehet; azt az 1—2 napi elzárást pedig, a mire pénzbírság helyett elítélik, épen nem tekinti büntetésnek, s mitsem tartva tőle félelem, aggodalom nélkül, szinte rendszeresen üzi a falópást.

Az erdőkárok nagy számának alapoka azonban kétségtelenül abban rejlik, hogy a községi vágások fahozamából nem juthat minden lakos az őt megillető részhez, a lakosság egy része pedig egyáltalán bajosan fedezheti faszükségletét.

Már évekkel ezelőtt felismerték itteni szaktársaim a bajt és a lehetőleg arányos felosztást több módon meg is kísérlték. Így az egyes törzseket már tövön kiosztván, minden lakosnak külön; majd felosztották a községeket és vágásterületeket megfelelő arányos részekre s így részletenként külön napokon foganatósították a használatot. Azt is megkísérlték, hogy a fakészletet előbb feldolgoztatták és így osztották ki, de mindeme kísérletek kielégítő eredményre a fa igazságos elosztása tekintetében nem vezettek, mert mégis mindenütt a szegény nép húzta a rövidet; amennyiben ha meg is kapta részét a vágásban, nem vihette el azt a tehetősebbekkel egyidejűleg, s amikor végre olcsóbb fuvarhoz juthatott, addigra az ő illetményét mások bizony megdézsmálták, sőt gyakran hűlt helyét találta összes fájának.

A mig tehát a szegény népnek a beszállítás nehézségeivel kell küzdenie, vagyis mig a fahozam a vágásterületen kerül bármely módon is szétosztásra: addig a cél nem lehet elérni. A szegény néposztály az őt megillető fajárandósághoz tehetségét meg nem haladó, tehát aránylag csekély áldozat árán nézetem szerint csak úgy juthat hozzá, s ez által az erdőkárok nagy számának alap oka

is aként lenne megszüntethető, ha a községi vágások évi fahozama közerővel nemcsak feldolgoztatnék, hanem a községbe be is szállíttatnék, hol minden község magának egy kis faraktárt rendezne be. Itt történnék aztán a felosztás mindenkinek jogos igénye szerént és pedig kisebb részletekben, a tényleges szükségletnek megfelelően.

Magától értetődik, hogy mindenekelőtt a vágásoknak járható utakkal való ellátása céljából kellene az illetékes hatóságoknak hathatós intézkedéseket tenniök.

Lehet, hogy a községi vágások fahozamának jelzett módon való kihasználása sokak előtt kivihetetlennek fog látszani és pedig főképen a közmunkának köztudomásu ellenszenves volta miatt is, melytől főkép a tehetősebb osztály irtózik. Ez az ellenszenv azonban eloszlatható lenne aként, hogy a szegényebb nép a kihasználás és feldolgozás munkájának teljesítésére, a módosabb rész a fuvarozásra alkalmaztatnék s kinek-kinek teljesített munkája betudatnék az előre megállapított részesedési arányba. A teljesített munka fejében aztán, melynek kötelezettsége alól természetesen senki sem vonhatná ki magát, minden lakos ugyszólván ingyen megkapná fajárandóságát benn a községben és így eszébe sem jutna, hogy a távolabb fekvő tilalmas erdőkbe járjon fa után.

Nem kétlem, hogy előadott véleményem is, mint minden szokatlan dolog, bizalmatlansággal fog találkozni; pedig ha tekintetbe vesszük a fent vázolt előnyök mellett még azt is, hogy miután ily módon a vágásterületek kihasználása sokkal rövidebb idő alatt s belterjesebben történnék, mint eddig, azok felujulását az év legnagyobb részén tartó folytonos járás-kelés se nem gátolná, se nem károsítaná: lehetetlen ennek az ugyan tudtommal még

sehol meg nem kísérlett kihasználási módnak erdőnevelési szempontból való előnyeit is el nem ismerni. És meg vagyok győződve, hogy ha eleinte idegenkednék is tőle, rövid kísérlet után s a végrehajtó hatóságok jóakaratu oktatása mellett maga a nép is csakhamar meggyőződne arról, hogy a módszer az ő érdekében, már a munkafelosztás érvényesítésénél fogva is, okvetlenül tetemes előnyökkel járna.

Gábor Sándor

m. kir. erdész.

A millennáris közgyűlés előkészítése.

I.

Az 1896. évi országos erdészeti gyűlés előkészítésére kiküldött bizottság 1896. évi márczius hó 17-én tartott rendes ülésének jegyzőkönyve.

Jelen voltak: Bedő Albert elnök; Arató Gyula, Fekete Lajos, Ghyczy Emil, Horváth Sándor, Kallina Károly, Péch Kálmán, Sóltz Gyula, Tavi Gusztáv, Tomcsányi Gyula bizottsági tagok; és Budapest székes-főváros képviselőiben Guckler Károly.

Nemeskéri Kiss Pál, Rutska Tivadar és Vadas Jenő bizottsági tagok távolmaradásukat elfoglaltságukkal mentették ki.

Elnök az ülést megnyitván, a jegyzőkönyv vezetésére Péch Kálmánt kéri fel.

I. Az országos erdészeti egyesület titkári hivatala bejelentvén, hogy Budapest székes-főváros tanácsa a székes-fővárosi erdők esetleges megsemmisüléséhez hozzájárulását szíves készséggel megadta: a bizottság az 1896. évi országos erdészeti gyűlés alkalmával esetleg a székes-fővárosi erdők megsemmisülését is célszerűnek tekinti s ezzel kapcsolatban határozatilag kimondja, hogy az országos erdészeti egyesület igazgató-választmánya megkerestessék az iránt, hogy az országos gyűlést ne csak az 1896.

évi februárius hó 15-én tartott ülésében kijelölt 2 napra, hanem 3 napra, és pedig folyó évi augusztus hó 30., 31-ére és szeptember hó 1-ére hívja egybe, úgy, hogy az országos erdészeti egyesület kebli ügyeinek elintézése és a kitüzendő szakkérdések megvitatása után esetleg még ez a szemle is megtartható legyen.

II. Horváth Sándor az 1896. évi országos erdészeti gyűlés napirendjére vonatkozólag azt a javaslatot teszi, hogy a gyűlés első napján (aug. 30.) az országos erdészeti egyesület kebli ügyeiből annyi vétessék fel a tárgysorozatba, hogy a megvitalásra kitüzött szakkérdések közül a „kopár területek beerdősítésének kérdése“ előadható, megvitatható és határozathozatallal letárgyalható legyen; a gyűlés második napján (aug. 31.) először a még hátralevő két szakkérdés — és pedig „a felsőbb erdészeti tanügy szervezetének kérdése“, utána „az erdészeti kísérletügy szervezésének kérdése“ — tüzessék ki előadásra, megvitalásra és határozathozatalra; s a mennyiben az idő engedné, ezután folytattassék az országos erdészeti egyesület kebli ügyeinek tárgyalása; a gyűlés harmadik napján (szept. 1.) a még hátralevő kebli ügyek tárgyalásának befejezése után tartassék meg a szemle a székes-főváros erdeiben.

A javaslat elfogadtatván, elnök határozatilag kimondja, hogy az országos erdészeti egyesület igazgató-választmányához ily értelmű előterjesztés tétessék.

III. Guckler Károly kijelenti, hogy — bár a székes-főváros tanácsa a legkészségesebben hozzájárul a főváros erdeiben tervezett szemle megtartásához — kötelező ígéretet az országos gyűlésen résztvevők fogadására nézve, a már bejelentett kongresszusokra való tekintettel, nem tehet, de kinyilatkoztatja, hogy a főváros tanácsa e tekintetben minden lehető meg fog tenni.

Tudomásul vétetik.

IV. Az országos gyűlésen megvitatandó szakkérdések közül a bizottság

1. „a kopár területek beerdősítése“ kérdésének előadására Tavi Gusztávot,

2. „a felsőbb erdészeti tanügy szervezete“ kérdésének előadására Horváth Sándort,

3. „az erdészeti kísérletügy szervezése“ kérdésének előadására Vadas Jenő jelöli ki.

A bizottság az egyes szakkérdések tárgyalásának irányára és a kérdések megoldását célzó javaslatokra nézve az előadókat, általában véve, nem kívánja utasítással ellátni, csak a kopárok beerdősítése kérdésénél tartja szükségesnek kijelenteni, hogy e kérdés súlypontja az általános földmívelési szempontokból beerdősítendő oly kopár területekre helyezendő, a melyek nem tartoznak az erdőtörvény hatálya alá; — szükségesnek tartja továbbá azt, hogy ezen kérdés megvitatásába az egyes vármegyék erdőbirtokosai és szakemberei szorosan bevonassanak s előadó ezek véleményének meghallgatásával tegye meg javaslatait.

Ebből kifolyólag szükségesnek tartja a bizottság, hogy az egyes vármegyei közigazgatási bizottságok elnökeihez oly értelmű felhívás intéztessék, hogy a kérdés megvitatására helyi bizottságot alakítson; ezen helyi bizottságnak feladatához tartoznak általában: megjelölni, lehetőleg terület szerint is, mindazon kopár területeket, a) a melyek az erdőtörvény rendelkezései alá tartoznak; b) a melyek az erdőtörvény rendelkezései alá nem tartoznak; c) megjelölni azon területeket, a melyek jelenleg még nem kopárok ugyan, de a mostani kezelés folytatása esetén előreláthatólag azzá válnak; d) véleményt mondani, illetőleg nyilatkozni az iránt, hogy a kopár területek beerdősítésének mik a nehézségei; e) hogy a birtokosok támogatásra szorulnak-e vagy nem; f) mik volnának a birtokosoknak nyújtandó segélyek stb.

A bizottság a felhívásnak ily értelemben való szerkesztésére a kiküldött szakelőadót kéri fel, oly megjegyzéssel, hogy a felhívásban a helyi bizottságok munkálatainak beküldésére végső határidőül az 1896. évi június hó 15-e jelöltessék meg.

V. A bizottság szükségesnek tartja azt, hogy a szakelőadók kinyomatott emlékiratai az országos gyűlés megtartása előtt 4 héttel kiosztassanak, úgy, hogy bárkinek ideje legyen a kérdést alaposan tanulmányozni s ellenvéleményét vagy az „Erdészeti Lapok“-ban közölni, vagy külön kinyomatva idejekorán szétosztani.

Elnök tehát határozatilag kimondja, hogy az országos egyesület igazgató-választmányához kérelem intézendő, hogy az

emlékiratok és az esetleges ellenvélemények kinyomatása és szétosztása iránt annak idején intézkedjék, másrészt pedig, hogy az „Erdészeti Lapok“-ban az országos gyűlésen résztvevőkhöz az ellenvélemények beterjesztése ügyében felhívást intézzon.

VI. A bizottság szükségesnek tartja, hogy az országos gyűlésen megvitatandó szakkérdések ügyében hozandó határozatoknál ne csak az országos erdészeti egyesület tagja, hanem más az ügy iránt érdeklődők is részt vehessenek, mint szavazók, de csak azok, kik e célból bizonyos díjat fizetnek s ezt a gyűlésen, erre a célra nekik kézbesítendő jeggyel igazolni tudják.

Elnök határozatilag kimondja, hogy ez ügyben szükséges intézkedések megtételére az országos erdészeti egyesület igazgatóválasztmánya kéressék fel.

VII. A gazdakongresszusnak azon kérelme, hogy az országos erdészeti egyesület XXXII. 5. 6., pont alatt hozott határozatát támogassa: kiadatik javaslattétel végett Horváth Sándornak.

VIII. Az 1896. évi országos erdészeti gyűlés előkészítésével járó munkálatok végzésére Horváth Sándor elnöklete alatt Árató Gyula és Péch Kálmán bizottsági tagokból álló albizottság küldetik ki.

IX. Jelen jegyzőkönyv hitelesítésére Fekete Lajos és Ghyczy Emil bizottsági tagok kéretnek fel.

K. m. f.

Péch Kálmán,
jegyző.

Bedő Albert,
elnök.

Hitelesítésül:

Ghyczy Emil s. k.,
bizottsági tag.

Fekete Lajos s. k.,
bizottsági tag.

II.

(Felhívás a kopár területek beerdősítése kérdésének tárgyalásához szükséges adatok beszerzése ügyében.)

Az „Országos Erdészeti Egyesület“ mult év augusztus havában megtartott közgyűlése egyhangulag elhatározta, hogy az ország ezredéves fennállásának megünneplése alkalmából rendezett ezredéves kiállítás ideje alatt kongresszus jellegű országos erdészeti gyűlést tart s ennek tárgysorozatába az egyesület rendes köz-

gyűlési tárgyain kívül a hazai erdőgazdaságnak azon fontosabb országos érdekű kérdéseit is felveszi, melyek míg egyfelől hazai erdőgazdaságunk továbbfejlődésével a legszorosabb kapcsolatban állanak, addig másfelől az ország közgazdasági érdekeit is legközvetlenebbül érintik.

Ilyen kérdésnek tekinti az egyesület különösen a kopár területek beerdősítésének kérdését, melyet ép ezért első sorban tűzött ki tárgyalásra, abban a biztos reményben, hogy a kérdés megvitatásában nemcsak az egyesület tagjai fognak élénk részt venni, hanem életből meritett tapasztalataikkal és bölcs tanácsukkal a legközvetlenebbül érdekelt birtokos osztály irányadó tagjai is hozzájárulni fognak ahhoz, hogy az országos erdészeti gyűlés az e téren ránk váró nagy feladatok sikeres megoldására vezető legcélszerűbb utakat és módokat, az ország tényleges viszonyainak legmegfelelőbben, megjelölhesse.

Kétséget nem szenved ugyan, hogy a kopár területek beerdősítése hazánkban is az utóbbi évek óta évről-évre nagyobb lendületet kezd nyerni, de az is kétségtelen, hogy az, a mi e téren eddig történt, szintén csak kezdetnek tekinthető s ugyanezért az Országos Erdészeti Egyesület is a hazai földmivelés országos érdekeinek óhajt szolgálatot tenni, midőn az 1896. évi országos erdészeti gyűlés megvitatandó szakkérdései közé a kopár területek beerdősítésének kérdését is kitűzte, azon biztos hitben, hogy e fontos kérdés teljes megvilágítása szélesebb körben is felköltendi az érdeklődést és nagyban hozzá fog járulni ahhoz, hogy a kopár területek megkezdett beerdősítése ezentúl nagyobb arányokban meginduljon.

Hogy az országos erdészeti gyűlés előkészítésére kiküldött bizottság szakelőadója az országos gyűlésen a kérdés felől, vagyis a kopár területek nagyságáról és jelenlegi állapotáról, a beerdősítés munkája elé gördülő nehézségekről s azok mikénti legcélszerűbb elhárításáról teljes és a jelenlegi helyzetnek megfelelő képet nyújthasson s a kérdés miként való megoldását illetőleg eredménynyel kecsegtető javaslatot tehesen: föltétlenül szüksége van a vármegyék birtokos osztályának, hivatott szakembereinek hathatós támogatására és közreműködésére.

Mindezekből kifolyólag és ismerve (cízim)-nek a közügyek

terén kifejtett buzgóságát és tekintve az elérni szándékolt közgazdasági célt, van szerencsénk becses figyelmét a kopár területek beerdősítésének kérdésére felhívni és egyszersmind tisztelettel felkérni, hogy az ügyet magáévé tévén, a vármegye birtokosait és arra hivatott szakembereit maga köré gyűjtve, helyi bizottságot alakítani, ezen bizottsággal a szóban forgó kérdést a törvényhatóság szempontjából tárgyalatni s a tárgyalás eredményéről és a kopár területek beerdősítésének siettetésére vonatkozó javaslatairól az 1896. évi országos erdészeti gyűlés előkészítésére kiküldött bizottságot értesíteni sziveskedjék.

Midőn tájékozásul tisztelettel megjegyezzük, hogy a kérdés sulypontja az általános földmívelési szempontokból beerdősítendő oly kopár területekre vonatkozik, a melyek nem tartoznak az 1879. évi XXXI. törvényczikk hatálya alá, egyuttal közöljük azon fontosabb kérdőpontokat, a melyekre nézve a kiküldendő helyi bizottságtól helyi ismerete alapján tájékoztatást és véleményt kérünk.

A kérdőpontok a következők:

1. Vannak-e a vármegyében oly kopár vagy kopárosodásnak induló területek,

a) a melyek az erdőterülethez nem tartoznak ugyan, de az 1879. évi XXXI. t.-cz. 165. szakaszának rendelkezései alá esnek és idézett szakasz értelmében beerdősítések után véderdökként kezelendők?

b) a melyeknek beerdősítése az 1894. évi XII. t.-cz. 13. szakasza értelmében hatóságilag elrendelhető, illetve a melyek az idézett törvényczikk 14. szakasza értelmében záros határidő alatt befásítandók?

c) a melyek sem az 1879. évi XXXI. t.-cz. 165. szakasza, sem pedig az 1894. évi XII. t.-cz. 13. illetve 14. szakaszának rendelkezései alá nem esnek, de melyeknek beerdősítése általános közgazdasági szempontból kívánatos vagy szükséges?

d) a melyek még eddig nem kopárosodtak ugyan el, de a jelenlegi gazdasági, illetve használati mód mellett előre láthatólag kopárokká fognak válni?

e) a melyek, mint föltétlen erdőtalajjal biró erdőterülethez tartozók, az 1879. évi XXXI. t.-cz. 2., 4., 5. és 17. szakaszai

értelmében föltétlenül és minden előzetes tárgyalás nélkül beerdősítendők ugyan, de a melyek mai állapotuk szerint a kopárok jellegével birnak.

Ha vannak a vármegyében ily kopár vagy kopárosodásnak induló területek, mekkora azoknak pontos, vagy megközelítő területe az előbbi pontokban részletezett osztályozás szerint és községenként elkülönítve, és a mennyiben kitüntethető, mily hrajzi számok alatt foglaltatnak azok és kik az egyes területek birtokosai?

2. Mily módon és ki által volnának ezen területek pontosan és végleg megállapítandók, összeirandók és nyilvántartandók?

3. A kimutatott területek mily része az, melynek beerdősítése csak bizonyos támogatás mellett remélhető és kiknek kezén vannak főleg azok a kopár, vagy kopárosodásnak induló területek, a melyeknél a beerdősítés céljából való támogatás szükséges, vagy indokolt és miben állana ezen támogatás?

4. Mily nehézségek állanak a kopárok és kopárosodásnak induló területek beerdősítésének, vagy használati módjuk megváltoztatásának útjában és mily módon volnának e nehézségek elháríthatók?

5. Történtek-e eddig is a vármegyében erdősítések ily kopár, vagy kopárosodásnak induló területeken és ha igen, mily terjedelemben és mily sikerrel és mekkora terület volna ezekből ezentul évenként beerdősítendő?

6. Vannak-e a vármegyében oly csemetekertek, hol és mily terjedelemben, a melyek a kopár területek beerdősítésére szükséges facsemete-anyagot szolgáltatják; hol és mily terjedelemben volnának ilyenek a javasolt erdősítésekre való tekintettel létesítendők?

7. Mily módon és mily fanemű csemetékkel volnának az erdősítések foganatosítandók és mily összegre tehető egy-egy holdnak erdősítési költsége a különböző területeken?

8. Végre mily kezelésben volnának az 1. d) pont alá sorozható területek jövőben beerdősítésükig részesítendők, hogy az elkopárosodástól megóvassanak és mily intézkedések lennének szükségesek e kezelésnek megállapítása és életbeléptetése céljából?

Teljes tisztelettel kérjük (czím)-et, hogy a kiküldendő helyi bizottságnak a fennebbi kérdőpontokat tárgyaló munkálatát — az ügy sürgősségénél fogva — legkésőbb az 1896. évi június

hó 15-ig az 1896. évi országos erdészeti gyűlés előkészítésére kiküldött bizottságnak (Bpest. V. ker. Alkotmány-utca 10. sz.) megküldeni, arról pedig, hogy nagybecsű támogatását ez ügyben remélhetjük-e, bizottságunkat még e hónapban értesíteni sziveskedjék.

Nagyrabecsült becses támogatását remélve, az 1896. évi országos erdészeti gyűlés előkészítésére kiküldött bizottság nevében hazafias tisztelettel

Budapesten, 1896. évi április hó 19-én.

Tavi Gusztáv,
előadó

Bedő Albert,
a bizottság elnöke.

III.

(Felhívás a kir. erdőfelügyelőkhöz a kopár területek beerdősítése kérdésének tárgyalásához szükséges adatok beszerzése ügyében.)

Az 1896. évi országos erdészeti gyűlésen megvitatandó szakkérdések közül a kopár területek beerdősítésének kérdésével összefüggő előmunkálatok megtétele ügyében a vármegyék közigazgatási bizottsági elnökeihez intézett felhívásunkat azzal a kéréssel küldjük meg ide mellékelve Nagyságodnak, hogy a közigazgatási bizottságok elnökeit hathatósan támogatva, ezen fontos közgazdasági kérdés gyakorlati megoldását célzó előmunkálatok gondos, gyors és szakszerű keresztülvitelét lehetővé tenni sziveskedjék.

Az 1896. évi országos erdészeti gyűlés előkészítésére kiküldött bizottság nevében hazafias tisztelettel.

Budapesten, 1896. évi apr. hó 10-én.

IV.

(Felhívás a kopár területek beerdősítése kérdésének tárgyalásához szükséges adatok beszerzése ügyében.)

Az 1896. évi országos erdészeti gyűlésen megvitatandó szakkérdések közül a kopár területek beerdősítésének kérdésével összefüggő előmunkálatok megtétele ügyében a vármegyék közigazgatási bizottságainak elnökeihez intézett felhívásunkat azzal a kéréssel küldjük meg, ide mellékelve _____ urnak, hogy

ezen fontos közgazdasági kérdés gyakorlati megoldását célzó előmunkálatoknál hathatósan közreműködni sziveskedjék.

Az 1896. évi országos erdészeti gyűlés előkészítésére kiküldött bizottság nevében:

Budapesten, 1896. évi április hó 10-én.

Hazafias tisztelettel

Különfélék

Hótörés a besztercze-naszódi luczosokban évek óta nem fordult oly nagy mértékben elő mint e télen.

Völgyek mentén, védett katlanokban messziről fehérlik a szép zárt állabok koronájából a legszebb törzsek letört csucsának sebhelye.

Egyes helyeken majdnem megtizedelve látja az ember a szép reményekre jogosító luczosokat. S az a sajnos, hogy középkoru sudarlós állabok még többet szenvedtek, mint a fiatalosok, hol különben a gyérülésre esetleg állabfejlődés szempontjából szükség lett volna.

E károsítást a január és február havi havazások okozták. Nagy hótömegek hullottak egy huzamban csendes idővel alá; a legélénkebb hosszönvésű törzsek kimagasló csucsa sűrű tüvel és pereszleneivel szokatlan terhet ölelt fel; a légáramok csak a kitettebb helyeken fekvő állabrészeket tudták felszabadítani a nagy hótéhtől; mire egy erősebb szél a védett helyekre is eljutva, a felszabadulást meghozhatta volna: már késő volt.

Igy használja fel a természet a hóhullást sűrű állabok gyérítésére, s így mutatja meg, hogy feltétlenül jót nem alkotott, teljesen védett hely nem létezik. Ha az u. n. „kitett” helyek állabaiban a szél, a vihar dönt, rombol: ugyanott ugyanazon elem szabadít, véd a hótöréstől.

S megfordítva: ha a védett helyek állába nem ismeri a széltörést, beköszönt a hótörés, mert nincs ereje itt a szélnek a felszabadításra.

Megjegyzem, hogy a fák csucsából csak 2—3 m hosszú darab van letörve, s így e megcsonkított törzsek műszaki célra való értékesítése akadályokba a rongálás miatt nem ütközik. (Közli: Bodor Gy.)

Jégzajlásból származó roppant pusztításra számítottunk e tavaszra. Azt hittük, hogy a nagy költséggel, fáradsággal szabályozott Szamos folyó vizi építményeiből alig fog hagyni valamit most tavasz kezdetén a meginduló hatalmas jégpáncél, s a letutajozás céljából felhalmozott nagy fakészlet lekésik egy bekövetkező újabb vízszabályozás miatt. Kellemesen csalódtunk! Soha szebben, észrevétlenebbül fel nem szabadulhatott a Szamos a jégtől mint most. S mi volt ennek oka?

Ugy a mellékvölgyeknek, — mint a Szamos folyó felső részének esése váltakozó. A lassu folyást gyakran váltja fel nagy lejtés rohanó víz-sebesség, kiálló nagy kövekkel, szikladarabokkal a mederben.

Decemberben, január elején 25—28°-os száraz tartós hidegek állottak be. E nagy hidegben a nagyobb esésű köves mederrészben, zugóknál csakhamar fenékjég képződött, s mint természetes gát felduzzasztotta a vizet, szabályozta a váltakozó esést, hogy a befagyás az egész folyón könnyebben történhessék. Ily módon a mederben mindenütt duzzasztott vizen, vagyis magas vízállás mellett jött létre a majdnem 1 m vastag jégkéreg. S midőn ez teljes volt, a páncéllal védett víz nagyobb hőfokával lassanként meglágyította, kiolvasztotta a fenékjeget; elmosta a természetes fenékgátakat, s a jég alatt beállt a rendes vízszint.

A víz felett így magasan maradott jég elveszítve természetes támaszát: enyhülő idővel lassanként itt is ott is beszakadozott.

A márcziusi meleg napsugár már nem talált összefüggő teljes jégkerget. Az eső nélküli szép meleg napok rövid időn ellágyították a még meglevőt. Ez is fokozatosan beszakadozott, elmosatott. Ugy hogy nemcsak rombolást nem vitt véghez a jég, de még észrevehető zajlást sem mutatott e vidéken.

Pedig januárban már sok helyen dynamitrobbantásra gondoltak, nagyobb veszedelmeknek elejét veendő.

Titkosak a természet utai, s jó ellesni e titkokat.

(Közli: Bodor Gy.)

Fásítsuk a patakpartokat. Aki folyók mentén utazgatott, vagy folyót, patakot fa-szállításra rendezett be, gyönyörűséggel tapasztalhatta, hogy ahol a partok sűrűen vannak fűzzel, égerrel benőve, — s tegyük hozzá még, — hol a víz sodorja nincs kizökkenve az egyenes irányból, vagy legalább nagy sugárnak megfelelő szabályos kanyarulatot tarthat be: mily szépen kiképezte a víz a medrét; s évek hosszú során át váltakozatlanul maradó ágyában mily nyugodtsággal siet tova a majd leapadó, majd feldagadó víztömeg.

S megfordítva sokakat elszomoríthatott már az az észlelet, az a tapasztalat, hogy csupasz partok mellett a laza hordalékon minden áradással mennyire más képet nyer a folyók, patakok medre.

Mily szeszélyesen változva hasítja, mossa át meg át az áradat a mezőgazdasági művelés alá fogott széles völgyfenéknek majd ezt, majd azt a részét; — mily tetemes kárt okoz a szegény földnépnek, mily nagy mérvű szabályozási munkát az erdőbirtokosnak: s ebből kifolyólag

mezőgazdasági termények apasztásával, termőföld rongálással, szállítási költségek fokozásával mily jelentékeny nemzetgazdasági veszteséget von maga után!

Sokat, nagyon sokat lehetne irni e kérdésről, amit vízszabályozásnak nevezhetnénk.

Elég fontos erre a tárgy! Hisz a szabályozás minden oly téren, — hol az kétségtelenül a közjóra irányul, — haladást jelent a közművelődés terén!

De azt tartom: inkább keveset írjunk és sokat tegyünk, mint megfordítva.

Fásítsuk a vizpatakokat! Ez a legtermészetesebb, — s tehát legcélravezetőbb szabályozás.

Önként értetik, hogy egyszerű fásítástól eredményt nem várhatunk, s ha munkánk eredményében gyönyörködni akarunk; s ha annak gyümölcsét élvezni óhajtjuk: a természet utmutatását kell hogy kövessük.

A fásítást feltétlenül meg kell hogy előzze a vizsodornak szabályos irányba való terelése a zeg-zugok, éles kanyarulatok kiküszöbölésével.

S ha a vizsodor megfelelő irányt nyert, akkor kezdődjék a partok fásítása égerrel, nyárfával, fűzzel stb.

Kulturmérnöki intézményünk, erdészetünk, — melyek e kérdés fontossága által elméletileg érintve vannak, — annyira fejlett, annyira behálózza az ország minden részét, hogy a kivitelnek műszaki része fejtörést nem okozhat.

A gyakorlatilag — anyagi oldalról érintett mező- és erdőgazdák, — kiknek terményét, földjét mossa el, fa-szállítását nehezíti meg a szabályzatlan folyó és patak — kell hogy felkarolják a kivitelt.

Hogy azonban ez megtörténhessék, felsőbb intézkedésre van szükség, mely minden érdekeltet kötelez az üdvös közérdekű munkára.

Ilyen intézkedés tökéletesen beillenek vizjogi törvényünk keretébe, s közigazgatási hatóságaink rövid időn képesek volnánk a végrehajtásra.

Hisz a legegyszerűbb falusi paraszt előtt is világos volna, hogy e munkájával önmagának használ első sorban.

Gyakran szóba hoztam e kérdést falusi gazdák és közigazgatási tisztviselők előtt.

Előbbi azt mondja: „fásitanék, de mit ér az én munkám, ha a szomszédom nem ültet, de az enyémet is kivágja.“

Utóbbi azt feleli: „Gyakorlati az eszme; kivitele üdvös eredményeket szülne; de nincs törvényes alapom rendelkezni. S ha az egyesek önmaguktól együttesen nem öhajtanak munkálni, — az egész: *pium desiderium*.„

(Közli: *Bodor Gyula*.)

Változások az erdészeti szolgálat körében.

A földmivelésügyi m. kir. minister a következő erdőtiszteket nevezte ki
(f. é. márczius hónapban.)

I. Az állami erdőfelügyeleti személyzet létszámában:

Kir. alerdőfelügyelőkké a VIII. fizetési oszt. III. fizetési fokozatába a következő, IX. fiz. osztályba sorozott kir. alerdőfelügyelőket: *Zachár Istvánt* (a budapesti erdőfelügyelőséghez); *Pitroff Kornélt* (sz. t. b. a földmivelésügyi m. kir. ministerium erdészeti főosztályához) és *Garlathy Oszkárt* a kasai erdőfelügyelőséghez).

II. A magyarországi kincstári erdőket kezelő személyzet létszámában:

Erdőmesterekké a VIII. fiz. osztály III. fiz. fokozatába a következő m. kir. főerdészeket: *Levitzky Albertet* (a földmivelésügyi m. kir. ministerium erdészeti főosztályához sz. t. b.); *Hubay Zsigmondot* (az orsovai erdőhivatalhoz).

Főerdészekké a XI. fiz. osztály III. fizetési fokozatába a következő m. kir. erdészeket: *Szalóky Hugót* (a besztercebányai erdőigazgatósághoz); *Vadas Gyulát*, *Hidvégi Károlyt*, és *Szilágyi Bertalant* (a szászsebesi erdőhivatalhoz).

Erdészekké a X. fizetési osztály III. fiz. fokozatába a következő m. kir. erdészjelölteket: *Winkler Miklóst* (a lipótújvári főerdőhivatalhoz); *Udvardy Ágostont* (a besztercebányai erdőigazgatósághoz); *Gotthard Józsefet* (a nagybányai főerdőhivatalhoz); *Mezei Rezsőt* (a lugosi erdőigazgatósághoz); *Ittu Mihályt* (a bustyaházai erdőhivatalhoz); *Wittich Lajost* (az ungvári főerdőhivatalhoz); *Czimra Józsefet* (a bustyaházai erdőhivatalhoz); *Csegezy Pált* (a kolozsvári erdőigazgatósághoz) és *Bartha Gábort* (a máramaroszigeti erdőigazgatósághoz).

Erdészjelöltekké a XI. fiz. osztály II. fiz. fokozatába a következő m. kir. erdőgyakornokokat: *Saenger Nándort* (az ungvári főerdőhivatalhoz); *Mikolás Vinczét* és *Furherr Jánost* (a gödöllői erdőhivatalhoz); *Gurányi Istvánt* (a lippai főerdőhivatalhoz); *Ivanits Ferenczet* (a gödöllői erdőhivatalhoz); *Dohnányi Pált* (a soóvári erdőhivatalhoz); ifj. *Belházy Gyulát* (tanársegédi minőségben a selmeczbányai erdészeti akadémiához); *Bészler*

Kálmánt (a máramarosszigeti erdőigazgatóságához); Greguss Aladárt (a lipitújvári főerdőhivatalhoz); Muránszky Kálmánt (a beszterczebányai erdőigazgatóságához); Hell Miklóst (a szászsebesi erdőhivatalhoz); Jankó Sándort (a földmívelésügyi m. kir. ministerium erdészeti főosztályához sz. t. b.) és Lindenmayer Frigyeszt (az ungvári főerdőhivatalhoz).

Erdőgyakornokokká a következő műszaki díjnokokat s illetve magánuradalmi erdőtisztet: Pásztor Sándort (a lippai főerdőhivatalhoz); Schlosser Istvánt (a lipitújvári főerdőhivatalhoz); Spettmann Jánost (a máramarosszigeti erdőigazgatóságához); Szécsi Imrét (a beszterczebányai erdőigazgatóságához); Hoffmann Dezsőt (a máramarosszigeti erdőigazgatóságához); Chabada Gézát (a zsarnóczai erdőhivatalhoz); Fischer Károlyt és Tomasek Miklóst (a lipitújvári főerdőhivatalhoz); Nemes Bélát (az ungvári főerdőhivatalhoz); Ferenczi Lajost és Huszár Józsefet (a bustyaházai erdőhivatalhoz); Ritter Gyulát (a lugosi erdőigazgatóságához); Vályi Ferenczet (a szászsebesi erdőhivatalhoz); Gergely Tamást (a lugosi erdőigazgatóságához); Hámon Józsefet (a soóvári erdőhivatalhoz); Rusz Dénest a máramarosszigeti erdőigazgatóságához); Simonffy Ákost (a beszterczebányai erdőigazgatóságához) és Oszterlamm Ernőt a kolozsvári erdőigazgatóságához).

III. A horvát-szlavonországi kincstári erdőket kezelő személyzet létszámában:

Erdészekké a X. fiz. osztály III. fiz. fokozatába a következő kir. erdészjelölteket: Nyitray Ottót (a zágrábi erdőigazgatóságához); Nevitzky Miklóst (a vinkovezei főerdőhivatalhoz) és Földváry Gyulát (a zágrábi erdőigazgatóságához).

Erdészjelöltekké a XI. fizetési osztály II. fiz. fokozatába a következő kir. erdőgyakornokokat: Kmetőnyi Emilt, Boór Károlyt és Hajdu Rezsőt (a vinkovezei főerdőhivatalhoz) és Schusztter Rezsőt (a zágrábi erdőigazgatóságához).

Erdőgyakornokokká a következő műszaki díjnokokat: Guári Kálmánt (a vinkovezei főerdőhivatalhoz); Hamar Lászlót (az otočai erdőhivatalhoz); Szenitzky Gyulát és Láhner Károlyt (a zágrábi erdőigazgatóságához).

IV. Az állami kezelésben álló községi erdőket kezelő személyzet létszámában:

Főerdészekké a IX. fiz. osztály III. fiz. fokozatába a következő m. kir. Erdészeket: Bodor Gyulát és Puskás Ferenczet (a besztercei erdőigazgatósághoz); Apáti Lászlót (a szegzárdi erdőgondnoksághoz); Parragh Bélát (a székelyudvarhelyi erdőhivatalhoz); Karácsonyi Sándort (a hosszufalusi erdőgondnoksághoz); és Szmik Gábort (a rozsnói m. kir. erdőgondnoksághoz).

Erdészekké a X. fiz. oszt. III. fizet. fokozatába a következő járási erdőtiszteket s illetve m. kir. erdészjelölteket: Erdődi Györgyöt és Michalus Sándort (a turóc-szent-mártoni erdőgondnoksághoz); Lange Pált és Hajdu Józsefet (az ipolysági erdőgondnoksághoz); Petrás Jakabot (a besztercei erdőigazgatósághoz); Daemf Istvánt (a borossebesi erdőgondnoksághoz); Vég Gyulát (a tordai erdőgondnoksághoz); Ebergényi Bélát (a besztercei erdőigazgatósághoz); Hrabovszky Kelement (a bártfai erdőgondnoksághoz); Kovács Pált (a sepsi-szent-györgyi erdőhivatalhoz); Bartha Ábelt (a besztercei erdőigazgatósághoz); Szvay Bélát (a zalaegerszegi erdőhivatalhoz); és Almásy Istvánt (a földmívelésügyi m. kir. ministerium erdészeti főosztályához sz. t. b.)

Erdészjelöltekké a XI. fiz. osztály II. fizetési fokozatába a következő m. kir. erdőgyakornokokat: Dudutz Károlyt (a csikszeredai erdőhivatalhoz); Szuppek Józsefet (a miskolczi erdőgondnoksághoz); Borbáth Gerőt (a sepsiszentgyörgyi erdőhivatalhoz); Timok Jánost (a gyergyószentmiklósi erdőrendezőséghez); Aschner Vilmost (a besztercei erdőigazgatósághoz); Garda Jánost (a szászrégeni erdőgondnoksághoz); Incze Manót (a soproni erdőgondnoksághoz); Pöschl Ferenczet (a nagyszőlősi erdőgondnoksághoz) és Kostyál Gyulát (a rimaszombati erdőgondnoksághoz).

Erdőgyakornokokká a következő műszaki díjnokokat és illetve magánerdőtisztet: Hegedüs Bélát (a sepsiszentgyörgyi erdőhivatalhoz); Demény Lajost (a nyarászeredai erdőgondnoksághoz); Hyna Ottót és Spielhaupter Györgyöt (a besztercei erdőigazgatósághoz); Lábos Eleket (a trencsényi erdőgondnokság-

hoz); Lukácsfy Eleket (a székelyudvarhelyi erdőhivatalhoz); Nyíry Dénest (a csikszeredai erdőhivatalhoz); Botka Györgyöt (a balassagyarmati erdőgondnoksághoz); Zalay Lászlót (az aranyosmaróthi erdőgondnoksághoz) és Lutonszky Gézát (a trencséni erdőgondnoksághoz).

*

A földmivelésügyi m. kir. miniszter ugyanezen alkalomkor előléptette a következő erdőtiszteket:

I. A magyarországi kincstári erdőket kezelő személyzet létszámában:

1. a VIII. fiz. osztályban a következő m. kir. erdőmestereket: és pedig a II. fiz. fokozatba: Balázs Vinczét (az apatini erdőhiv.-nál); az átm. alacsonyabb fizetésből a III. fiz. fok.-ba: Hammer Károlyt (a lipótújvári főerdőhiv.-nál);

2. a IX. fiz. osztályban a következő m. kir. főerdészeket: és pedig a II. fiz. fokozatba: Merényi Gyulát (a soóvári erdőhiv.-nál) és Ormay Kálmánt (a bustyaházai erdőhiv.-nál); az átm. al. fizetésből a III. f. f.-ba: Somkereki Gusztávot (a szászsebesi erdőhiv.-nál) és Hoensch Manót (a zsarnóczai erdőhiv.-nál); az átm. mag. fiz. fok.-ba: Ónodi Ferenczet (a gödöllői erdőhiv.-nál) és Körös Lászlót (a zsarnóczai erdőhiv.-nál);

3. a X. fiz. osztályban a következő m. kir. erdészeket: és pedig a II. fiz. fok.-ba: Jákó Jenőt (a zsarnóczai erdőhiv.-nál) Körös Lászlót (az orsovai erdőhiv.-nál) Lonkay Antalt és Debreczy Ödönt (a soóvári erdőhiv.-nál), Urbanovszky Bélát (a m.-szigeti erdőig.-nál) és Orosz Antalt (a szászsebesi erdőhiv.-nál); az átm. al. fiz.-ből a III. f. f.-ba: Bayer Ágostont (a kolozsvári erdőig.-nál); Stark Józsefet (a beszt.-bányai erdőig.-nál), Koller Jánost (a zsarnóczai erdőhiv.-nál), Trauer Gyulát (a kolozsvári erdőig.-nál), Lohr Antalt (az apatini erdőhiv.-nál), Martián Liviust (a lipótújvári főerdőhiv.-nál), Molnár Imrét (a gödöllői erdőhiv.-nál), Szabó Ferenczet (a lipótújvári főerdőhiv.-nál) és Anca Dömét (a soóvári erdőhiv.-nál).

II. A horvát-szlavonországi kincst. erdőket kezelő személyzet létszámában:

1. A IX. fiz. osztályban a következő főerdészeket: és pedig a II. fiz. fok.-ba: Stražak Henriket (a vinkovezei főerdőhiv.-nál), az átm. fiz.-ből a III. f. f.-ba: Riedler Gusztávot (a vinkovezei

főerdőhiv.-nál); az atm. mag. fiz. fok.-ba: Drenovácz Mihályt otocaci erdőhiv.-nál);

2. a X. fiz. osztályban a következő kir. erdészeket: és pedig a II. fiz. fok.-ba: Dianovszky Pált (a vinkovezei erdőhiv.-nál); Polaček Károlyt és Kayser Sándort (a zágrábi erdőig.-nál); az atm. al. fiz.-ból a III. f. f.-ba: Morvay Gyulát, Mariányi Jánost és Vukovics Pétert (a zágrábi erdőig.-nál).

III. Az állami kezelésben álló községi erdőket kezelő személyzet létszámában:

1. a IX. fiz. osztályban a következő m. kir. főerdészeket: és pedig a II. fiz. fok.-ba: Dapsy Frigyst (a csikszeredai erdőhiv.-nál); az atm. al. fiz.-ből a III. f. f.-ba: Fás Gyulát (a székelyudvarhelyi erdőhiv.-nál), Környei Ferenczet (a trencsényi erdőgondn.-nál), Jakab Józsefet (a győ-szt.-miklósi erdőrend.-nél); és Márton Sándort (a sátoraljaújhegyi erdőgondn.-nál);

2. X. fiz. osztályban a következő m. kir. erdészeket és pedig a II. fiz. fok.-ba: Förster Gyulát (a szepesszombati erdőgond.-nál), Németh Pált (a gölniczbányai erdőgond.-nál), Riesz Lászlót (a podolini erdőgond.-nál), Szalay Józsefet (a miskolci erdőgond.-nál), Cserny Győzöt (a szent-gotthárdi erdőgond.-nál), Halász Józsefet (a körmendi erdőgond.-nál), Rétyi Zsigmondot és Firtos Dénest (a bereterezei erdőgond.-nál), Bárdos Józsefet (a turdosini erdőgond.-nál) és Veress Lászlót (a nagy-szölösi erdőgond.-nál); az atm. al. fiz.-ból a III. f. fokozatba: Rottler Józsefet (a zalaeegerszegi erdőgond.-nál), Erdődy Györgyöt és Michalus Sándort (a turóc-szt.-mártoni erdőgond.-nál).

Végül ugyanezen alkalommal az állami kezelés alatt álló községi erdőket kezelő személyzet létszámából a magyarországi kincst. erdőket kezelő személyzet létszámába átsoroztattak a következő m. kir. főerdészek: Aladics Emil (a kolozsvári erdőig.-hoz) és Berendi Béla (szolg. tét. beoszt. a földm. min. erd. főosztályába).